

Provincie Utrecht Provinciaal Waterplan **Deelplan KRW 2010-2015**

Versie Gedeputeerde Staten, 29 september 2009

Nieuwe tekst is **blauw**

In de voetnoot staat de oude tekst

Inhoudsopgave

Leeswijzer	5
1. Inleiding	6
1.1 Algemeen	6
1.2 Uitgangspunten	7
1.2.1 Waarom is er een Kaderrichtlijn Water?.....	7
1.2.2 KRW: Europese richtlijn die in Nederland moet worden verankerd.....	7
1.2.3 Provinciale keuzes.....	8
1.3 Reikwijdte van de KRW	9
1.4 Rollen van de provincie	9
1.5 Essentiële onderdelen in de waterplannen	9
1.6 Aanpak en resultaten	10
1.6.1 Doelen en maatregelen.....	10
1.6.2 De periode 2010-2015 en daarna.....	10
2. Oppervlaktewater	12
2.1 Begrenzing, type en status	12
2.1.1 Watertypen.....	12
2.1.2 Begrenzing.....	12
2.1.3 Status	12
2.1.4 Onderbouwing status	14
2.2 Huidige toestand	14
2.2.1 Huidige ecologische toestand.....	15
2.2.2 Huidige chemische toestand	18
2.3 Doelen	18
2.3.1 Ecologische doelen	18
2.3.2 Chemische doelen.....	19
2.4 Maatregelen	19
2.5 Kosten	25
2.6 Ontheffingen	26
2.6.1 Status	27
2.6.2 Fasering van maatregelen.....	27

3. Grondwater	28
3.1 Begrenzing grondwaterlichamen en beschermde gebieden	28
3.1.1 Grondwaterlichamen	28
3.1.2 Beschermde gebieden	28
3.2 Huidige toestand	28
3.2.1 Chemie: toestand	32
3.2.2 Chemie: trends	32
3.2.3 Chemie: inbreng verontreinigende stoffen	32
3.2.4 Kwantiteit	32
3.3 Doelen	32
3.3.1 Goede Chemische Toestand (GCT) en Goede Kwantitatieve Toestand (GKT)	32
3.3.2 Voldoen aan de milieukwaliteitseis voor menselijke consumptie	33
3.3.3 Verdroging in Natura 200- gebieden opheffen	33
3.4 Maatregelen	33
3.4.1 Onderzoeken en saneren van risicovolle bodemverontreinigingen	34
3.4.2 Reduceren van de verontreiniging door bestrijdingsmiddelen	34
3.4.3 Industriële winningen	41
3.4.4 Zout en lekkage rioolwater	41
3.4.5 Aanpak van de verdroging in Natura 2000-gebieden	41
3.5 Kosten	42
3.6 Ontheffingen	42
4. Monitoring	44
4.1 Effectmonitoring KRW	44
4.1.1 Meetnet oppervlaktewater	44
4.1.2 Meetnet grondwater	44
4.2 Prestatiemonitoring KRW	45
4.2.1 Provincie Utrecht	45
4.2.2 Waterschappen	45
4.3 Kosten	46

Bijlage 1: Totstandkomingsproces waterplannen KRW	47
Bijlage 2: Methodiek statustoekening	49
Bijlage 3: De Utrechtse oppervlaktewaterlichamen	50
Bijlage 4: KRW-maatregelen in Natura 2000-gebieden	53
Bijlage 5: Samenvatting van de grondwatermaatregelen	55
Bijlage 6: Factsheets per oppervlaktewaterlichaam	59
Bijlage 7: Overzicht van onderliggende documenten	62
Bijlage 8: Logboek participatieproces KRW	63
Bijlage 9: Begrippenlijst	66

Leeswijzer

Op 4 november 2008 hebben Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht het Ontwerp Provinciaal Waterplan 2010-2015 en het Ontwerp Deelplan KRW vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak. De inspraakperiode van deze ontwerpplannen liep van 5 januari tot en met 15 februari 2009. De 38 binnengekomen inspraakreacties zijn opgenomen in de Nota van beantwoording. Hierin is per reactie aangegeven hoe hier door de provincie Utrecht mee wordt omgegaan. Vanwege de samenhang tussen de "waterplannen" van Rijk, provincie, waterschappen en gemeenten heeft er afstemming plaatsgevonden over de behandeling van inspraakreacties en mogelijke tekstuele wijzigingen van de planteksten.

Een deel van de inspraakreacties heeft geleid tot een aanpassing in de ontwerpplannen. Daarnaast zijn er ambtshalve wijzigingen in de ontwerpplannen doorgevoerd. Ambtshalve wijzigingen zijn met name tekstuele wijzigingen daar waar de tekst bijvoorbeeld niet meer up-to-date is, feitelijke onjuistheden bevat of verder verduidelijkt moet worden. Alle wijzigingen zijn verwerkt in het Provinciaal Waterplan en het Deelplan KRW 2010-2015. Bij het opstellen zijn betrokken het advies van de PCL, de landelijke rapportage "Watercondities voor beschermde natuurgebieden in de ontwerp-waterplannen 2010-2015" (april 2009) van Vereniging Natuurmonumenten, De Landschappen, Staatsbosbeheer en de resultaten van de beleidsmatige screening van provinciale waterplannen door DGW (Ministerie van Verkeer en Waterstaat).

In dit Deelplan KRW 2010-2015 zijn de wijzigingen ten opzichte van de tekst van het Ontwerp Deelplan KRW zichtbaar gemaakt. Nieuwe tekst is aangegeven in **blauw**. Waar tekst is verwijderd, is in een voetnoot de oorspronkelijke tekst weergegeven.

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Voor u ligt het Waterplan 2010-2015, Deelplan KRW van de provincie Utrecht. In dit Deelplan KRW is het strategisch en operationeel beleid voor de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) uitgewerkt met de daarbij behorende verplichte elementen. Het voorliggende Deelplan KRW is onderdeel van het Provinciaal Waterplan dat integraal afwegingen maakt ten aanzien van de verschillende waterthema's, mede in relatie tot andere sectoren. Ook in de gebiedsprocessen KRW (zie ook bijlage 1) zijn de waterkwaliteitsmaatregelen die noodzakelijk zijn voor de KRW steeds in een maatschappelijk afwegingskader geplaatst. Daarbij is rekening gehouden met overige beleidsaspecten zoals die voor waterberging, wateroverlast en waterveiligheid, maar ook met ruimtelijke overwegingen (onder andere behoud en versterking van landschappelijke kwaliteit en cultuurhistorie).

De aanleiding voor het opstellen van dit deelplan is de Kaderrichtlijn Water. Op 22 december 2000 is de KRW van kracht geworden. De KRW geeft een kader voor de bescherming van de kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater. Met kwaliteit wordt hier zowel de biologische als de chemische kwaliteit bedoeld. Voor grondwater stelt de KRW bovendien eisen aan de kwantiteit.

Om de doorwerking van de KRW goed te kunnen vastleggen in dit Waterplan is door verschillende partijen onderzoek gedaan naar de huidige toestand van het water, zijn de doelen geformuleerd om tot herstel en bescherming van de waterkwaliteit te komen en is bepaald welke realistische maatregelen nodig en mogelijk zijn om deze doelen te realiseren.

Dit Provinciaal Waterplan, Deelplan KRW, is feitelijk bedoeld om de volgende zaken te verankeren:

- De KRW-doelen op het gebied van de waterkwaliteit voor de afzonderlijke waterlichamen;
- De onderbouwing van de gemaakte keuzes wat betreft de aanwijzing van waterlichamen, de status van deze waterlichamen, de hoogte van de doelen per waterlichaam en de onderbouwing waarom de maatregelen niet allemaal voor 2015 kunnen worden uitgevoerd.

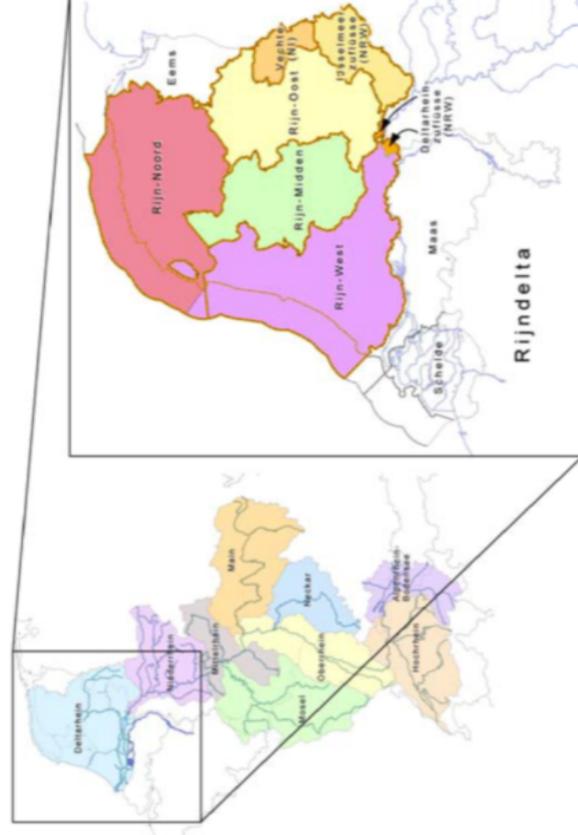
De inhoud van dit Provinciaal Waterplan, Deelplan KRW is enerzijds opgebouwd met informatie uit de waterbeheerplannen van de waterschappen en levert anderzijds juist de inhoud voor het Stroomgebiedbeheerplan Rijndelta (onderdeel van het Nationaal Waterplan).

De plannen die in onderlinge samenhang zijn opgesteld, zijn de volgende:

- Nationaal Waterplan, met vier stroomgebiedbeheerplannen (Rijndelta, Eems, Maas en Schelde) als bijlage, opgesteld door het Rijk onder regie van het ministerie van Verkeer en Waterstaat;
- Beheerplan Rijkswateren, opgesteld door Rijkswaterstaat;
- provinciale waterplannen, opgesteld door de provincies, soms als onderdeel van een provinciaal omgevingsplan;
- waterbeheerplannen, opgesteld door de waterschappen;
- gemeentelijke waterplannen, gemeentelijke rioleringsplannen of raadsbesluiten, alle opgesteld door de gemeenten.

Deze gelijktijdige werkwijze en grotere mate van samenwerking tussen de waterbeheerders is het directe resultaat van de zogenoemde stroomgebiedbenadering die de KRW heeft geïntroduceerd. De fysieke riviersystemen en hun bijbehorende stroomgebieden hebben deze indeling bepaald. De provincie Utrecht valt daarbij in haar geheel in het internationale stroomgebied Rijndelta. Zie figuur 1 voor een verdere indeling.

Figuur 1. Stroomgebied Rijndelta met de deelstroomgebieden Rijn-West en Rijn-Midden

- Te zorgen voor een vermindering van de verontreiniging van grondwater;
- Het duurzaam gebruik van water te bevorderen.

Het huidige watersysteem voldoet niet aan deze doelen. De mate waarin dat het geval is en de inzet die nodig is om deze doelen te realiseren, verschilt per land en per gebied. In dit Deelplan KRW wordt de doorvertaling naar acties gemaakt voor de provincie Utrecht.

1.2.2 KRW: Europese richtlijn die in Nederland moet worden verankerd

Nederland heeft als Europese lidstaat de wettelijke plicht de Kaderrichtlijn Water (KRW) vast te leggen in wetgeving en deze door te laten werken in de beleidsplannen. In het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 is uitgewerkt hoe de verschillende doelen moeten worden verankerd en welke waterbeheerder daarvoor verantwoordelijk is. Op basis van deze vereisten is dit Provinciaal Waterplan, Deelplan KRW opgesteld.

De KRW geeft vier nieuwe accenten aan het water(kwaliteits)beleid:

- **stroomgebiedsgerichte aanpak**
De stroomgebiedsgerichte aanpak heeft geleid tot een intensivering van de samenwerking tussen waterbeheerders. Het Rijnstroomgebied is onderverdeeld in vier deelstroomgebieden, waarbij Utrecht is gesitueerd in Rijn-Midden en Rijn-West (zie figuur 1). Zie bijlage 1 voor een toelichting op het totstandkomingsproces van dit Provinciaal Waterplan, Deelplan KRW;
- **vastleggen van ecologische doelen oppervlaktewater**
Per waterlichaam worden in dit Provinciaal Waterplan de normen voor ecologie¹, met bijbehorende fysisch-chemische parameters, als beleidsdoel vastgesteld. Vervolgens is in de waterbeheerplannen van de waterschappen vastgelegd welke

¹ Verwijderd: en chemie

1.2 Uitgangspunten

1.2.1 Waarom is er een Kaderrichtlijn Water?

De doelstellingen van de KRW zijn:

- Het watersysteem (aquatische ecosystemen en daarmee verband houdende gebieden) voor verdere achteruitgang te behoeden en te beschermen;
- Een goede chemische en ecologische kwaliteit van grond- en oppervlaktewater te bereiken;
- De gevolgen van overstromingen en perioden van droogte af te zwakken;
- Een duurzame bescherming van grond- en oppervlaktewater te bieden voor de bereiding van drinkwater;

maatregelen worden getroffen in de periode 2010-2015 om deze doelen te realiseren. Het Provinciaal Waterplan vormt dus het kader voor de ecologische doelen voor de oppervlaktewaterlichamen van de waterschappen;

- *impuls aan het grondwaterbeleid*
De KRW onderkent het belang van voldoende en schoon grondwater. De richtlijn heeft tot doel de zuiveringsinspanning voor het bereiden van water voor menselijke consumptie niet te laten stijgen en voldoende en geschikt grondwater te houden voor functies (oa.natuur) die daarvan afhankelijk zijn.
In Utrecht wordt extra aandacht gegeven aan de kwaliteit en hoeveelheid van het grondwater middels een maatregelpakket. De speerpunten zijn: interactie met oppervlaktewater, invloed op Natura 2000 gebieden en (drink)waterwinningen, samenhang met bodemsaneringsbeleid en de gevolgen voor het belangrijke infiltratiegebied Utrechtse Heuvelrug.

- *afrekenbaarheid*
De KRW gaat uit van afrekenbaarheid. Hierbij hoort een resultaatsverplichting voor de maatregelen die zijn opgenomen om de doelen te realiseren.
Als niet alle maatregelen zijn uitgevoerd en het doel hierdoor niet is gehaald, is de betreffende overheid 'in gebreke' gebleven.² Als³ het doel wel is bereikt, is er geen probleem, indien aantoonbaar is dat dit een duurzame situatie betreft en het effect van de maatregelen in feite is onderschat.

1.2.3 Provinciale keuzes

Verder⁴ liggen inhoudelijke en beleidsmatige keuzes ten grondslag aan de wijze waarop wij in Utrecht invulling geven aan de KRW. Deze keuzes zijn door de waterbeheerders gezamenlijk

---

² Verwijderd: Het wordt dan vermoedelijk moeilijker om voor de volgende planperiode de bovengenoemde uitzonderingen (fasering en doelverlaging) toe te passen.

³ Verwijderd: niet alle maatregelen zijn uitgevoerd maar

⁴ Verwijderd: Daarnaast

gemaakt in RBO-verband. Belangrijke mijlpalen in de totstandkoming van deze keuzes zijn in het voorjaar van 2008 de KRW-nota's geweest:

- *Keuzenota Rijn-Midden over KRW-doelen, maatregelen en kosten, maart 2008;*
- *Adviesnota Schoon Water Rijn-West; op weg naar het 1^e stroomgebiedbeheerplan in het deelstroomgebied Rijn-West, juni 2008.*

De pragmatische strategie uit de KRW-nota's vormt voor ons een uitgangspunt.⁵ Dat wil zeggen dat haalbare doelen moeten worden vastgesteld die betaalbaar zijn voor waterbeherende organisaties, betrokken partijen en instanties en de burger. Met name haalbare doelen en betaalbare maatregelen en het uitgangspunt dat de bestaande ruimtelijke functies bij de uitwerking het vertrekpunt zijn, spelen een belangrijke rol bij een realistische implementatie van de KRW.

Bij de uitwerking is daarbij de volgende lijn gevolgd:

- Bij het bepalen van het doelbereik van de maatregelen voor de KRW is gerekend met een realistische inschatting van de uitvoerbaarheid;
- De huidige functies zijn het uitgangspunt en blijven in principe ongewijzigd; functiewijziging vindt alleen plaats als maatregelen in synergie met andere beleidsthema's (bijvoorbeeld waterberging, aanpak van verdroging, realisatie van de ecologische hoofdstructuur etc.) tot resultaten leiden;
- Als het realiseren van KRW-maatregelen mogelijk is via een vergoeding voor groenblauwe diensten heeft dit de voorkeur boven grondverwerving.

---

⁵ Verwijderd: Een belangrijk uitgangspunt uit de KRW-nota's is om te gaan voor een pragmatische strategie.

1.3 Reikwijdte van de KRW

In dit Waterplan, Deelplan KRW richten wij ons op de regionale oppervlaktewaterlichamen (57 stuks) en grondwaterlichamen (4 stuks) in de provincie Utrecht. [Buiten deze waterlichamen](#)⁶ heeft de KRW geen zeggingskracht⁷.

1.4 Rollen van de provincie

De provinciale rollen met betrekking tot de KRW zijn de volgende.

Kaderstellend en toezichhoudend:

- De provincie Utrecht definieert de beleidsuitgangspunten en de maatschappelijke aanvaardbaarheid van keuzes, waarbij ook de integratie met ander beleid een belangrijke voorwaarde is;
- De provincie Utrecht legt de begrenzing, de status en de huidige toestand van de oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen vast;
- De provincie Utrecht legt de doelen van de oppervlaktewaterlichamen vast en bepaalt daarmee de kaders voor de maatregelen die de waterschappen en gemeenten dienen te treffen;
- De provincie Utrecht geeft de onderbouwing van de ontheffingsmogelijkheden die de KRW biedt (status van de waterlichamen, hoogte van de ecologische doelen, gefaseerde uitvoering van de maatregelen door de waterbeheerders).

Uitvoerend en onderzoekend:

- De provincie Utrecht is grondwaterbeheerder en is in die rol verantwoordelijk voor het grondwaterbeheer; in deze rol nemen wij niet alleen maatregelen, maar zijn wij ook deels verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van onderzoeken;

---

⁶ Verwijderd: Daarbuiten

⁷ Verwijderd: met uitzondering van de chemische kwaliteit van het oppervlaktewater; deze moet in alle wateren op orde zijn

- De provincie Utrecht legt de eigen maatregelen voor grondwaterlichamen vast voor de periode 2010-2015;
- De provincie Utrecht zet operationele instrumenten in voor het verwezenlijken van de doelen, met name als het gaat om grondwatermaatregelen;
- Middels grondverwerving binnen de EHS en het ruimtelijk instrumentarium draagt de provincie tevens bij aan de realisatie van maatregelen in oppervlaktewaterlichamen.

Bovendien hebben wij als provincie een rol bij het ruimtelijk waarborgen van waterbelangen. Waar nodig hebben wij ruimtelijk relevante onderdelen in ons Waterplan benoemd als provinciaal belang en opgenomen in onze *structuurvisie* (categorie I beleidslijn Wro) en zijn wij stimulerend en faciliterend wat betreft de inzet van instrumenten voor het verwezenlijken van de doelen, zowel financieel als organisatorisch.

1.5 Essentiële onderdelen in de waterplannen

De essentie van de KRW is de verbetering van de ecologische en chemische waterkwaliteit. Om deze doelen te bereiken hebben de verantwoordelijke waterbeheerders binnen Nederland afspraken gemaakt over wie welke zaken vastlegt. In de Implementatiewet EG-Kaderrichtlijn water en de nadere uitwerking in onder andere het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water [2009](#) is bepaald welke verplichte elementen in de verschillende plannen worden opgenomen:

⁸[Tabel 1](#) heeft betrekking op de ⁹regionale wateren. Daarnaast is er nog sprake van rijkswateren (grote rivieren, kust, het IJsselmeergebied en enkele grote kanalen in Nederland). Deze vallen onder de verantwoordelijkheid van de regionale diensten van Rijkswaterstaat.

---

⁸ Verwijderd: Bovenstaand overzicht

⁹ Verwijderd: zogenoemde

Voorliggend plan concentreert zich op de verplichte elementen die in ⁸ **tabel 1** oranje zijn weergegeven, waarbij de overige genoemde elementen informatief worden behandeld.

Overheid	Oppervlaktewaterlichamen	Grondwaterlichamen
Rijk (Stroomgebied-beheerplan)	Ecologische doelen voor natuurlijke wateren ¹⁰	Doelen
Provincie (Provinciaal Waterplan, Deelplan KRW)	Begrenzing Status	Begrenzing Maatregelen
	Huidige toestand	Huidige toestand en trend
	Afgeleide doelen	Ontheffingen
Waterschap (waterbeheerplan)	Maatregelen	Maatregelen
Gemeente (raadsbesluiten, gemeentelijk waterplan)	Maatregelen	Maatregelen

Tabel 1. *Verplichte onderdelen in de verschillende waterplannen*

1.6 Aanpak en resultaten

1.6.1 Doelen en maatregelen

De doelen voor het oppervlaktewater legt de provincie vast. Het uitvoeren van de maatregelen door de waterschappen en terreinbeheerders leidt tot een aanzienlijke verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit. **De maatregelen zijn gericht op de toename van de natuurlijke variatie van het watersysteem, waardoor het systeem robuuster wordt.** ¹¹ De belangrijkste baten van de maatregelen zijn in het algemeen, dat de watergangen

¹⁰ Verwijderd: Wetenschappelijke doelen

¹¹ Verwijderd: Een groot voordeel van de maatregelen is dat de verbetering vooral zichtbaar wordt.

door een natuurlijker inrichting en ecologische variatie een belangrijke bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit. Voor een deel vertaalt dit zich in een betere leefomgeving en een openbare ruimte die wordt gewaardeerd door de burgers. Maar voor een deel wordt dit ook vertaald in duurdere woningen en een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven. De herinrichting van watergangen heeft ook een belangrijke waarde voor de recreatieve mogelijkheden; meer schone en veilige zwembaden komen beschikbaar.

De waterlichamen binnen de provincie Utrecht voldoen nu al aan de goede chemische waterkwaliteit, in 2027 zal dat ongewijzigd zijn (zie kaart 3).

De grondwaterlichamen hebben op dit moment al een goede kwantitatieve toestand. Het behoud hiervan is het doel en beoogde resultaat. De verbetering van de grondwaterkwaliteit is een langzaam proces. De uitspoeling van bestrijdingsmiddelen is het laatste decennium afgenomen door beperkingen ten aanzien van het gebruik, die met landelijk beleid zijn ingevoerd. Met de grondwatermaatregelen zal op termijn de grondwaterkwaliteit verbeteren en zal de zuiveringsinspanning voor de (drinkwater)bedrijven verminderen.

De provincies, de waterschappen en het ministerie van LNV verwachten, dat met de maatregelen waarover overeenstemming is tussen partijen in de Natura 2000-'Sense of Urgency'-gebieden ten minste de achteruitgang wordt gestopt in 2015 en een stap voorwaarts wordt gezet naar het bereiken van de instandhoudingsdoelen. Voor de overige Natura 2000-gebieden wordt verwacht, dat met de maatregelen een flinke verbetering wordt bereikt in het realiseren van de benodigde watercondities in 2015.

1.6.2 De periode 2010-2015 en daarna

Bij het formuleren van de¹² doelen is er rekening mee gehouden, dat nog extra effecten te verwachten zijn van enerzijds extra regionale maatregelen en anderzijds aanvullend generiek beleid

¹² Verwijderd: haalbare

van het Rijk in de periode 2015–2027 ten aanzien van mest, zuiveringen of andere bronnen. In het huidige maatregelenpakket voor de periode 2010–2015 zijn onderzoeken¹³ opgenomen om de haalbaarheid en effectieve inzet van nu nog onzekere maatregelen te kunnen bepalen. De effectief gebleken maatregelen zullen dan aanvullend na 2015 worden geprogrammeerd in het tweede en derde Stroomgebiedbeheerplan.

Bovendien zullen wij samen met de overige betrokken partijen ons er de komende jaren voor inzetten om ook te zorgen, dat de maatregelen daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd. Dit betekent, dat wij ons inzetten voor een verdere vergroting van het maatschappelijk draagvlak voor de uitvoering van maatregelen. Wij zien daarin goede mogelijkheden in de gebiedsgerichte aanpak die de afgelopen jaren reeds tot veel projecten en maatregelen met zichtbare resultaten heeft geleid.

Kortom, de verwachting is dat op deze wijze in het overgrote deel van de waterlichamen in 2027 het doel wordt bereikt. Mocht dit onverhoopt niet het geval zijn, dan zijn er inmiddels op basis van deze lijn voldoende argumenten¹⁴ om doelverlaging te kunnen verantwoorden.

---

¹³ Verwijderd: als concrete maatregelen

¹⁴ Verwijderd: opgebouwd

2. Oppervlaktewater

2.1 Begrenzing, type en status

De KRW introduceert het begrip waterlichaam. Een waterlichaam is de baseseenheid voor de beschrijving van de toestand en uiteindelijk ook voor de te nemen maatregelen.

Oppervlaktewaterlichamen zijn alle wateren die een achterliggend stroomgebied hebben van minimaal 10 km² (hetzelfde als 1.000 ha) óf wateren die zelf minimaal 50 ha groot zijn. Op grond van hun kenmerken kunnen ze als een eenheid worden gezien. Dit geldt ook voor poldergebieden; een polderwater, dat achter een gemaal ligt, is aangemerkt als waterlichaam als het bijbehorende poldergebied een oppervlakte heeft van minimaal 10 km². Ook 'waterrijke gebieden' van minimaal 250 ha met een percentage open water van 20 procent of meer vallen onder de definitie. In de provincie Utrecht liggen 57 oppervlaktewaterlichamen.

2.1.1 Watertypen

De waterlichamen kunnen op basis van eigenschappen worden ingedeeld in enkele categorieën en daarbinnen in afzonderlijke watertypen. De vier hoofdcategorieën zijn meren (M), rivieren (R), overgangswateren (O) en kustwateren (K). De afzonderlijke watertypen zijn onderscheiden op basis van belangrijke kenmerken zoals de stroomsnelheid van het water, het zoutgehalte en de invloed van het getij. In totaal zijn er in Nederland 35 watertypen onderscheiden (Alterra, 2003). Het meest voorkomende watertype in de provincie Utrecht is M3, 'gebufferde (regionale) kanalen'. Voorbeelden van dit watertype in Utrecht zijn de Kanalen Vijfheerenlanden, De Biltse Grift, de Binnenstad Utrecht, Ouwenaar-Haarrijn en Snelrewaard. Ook de watertypen M10 (vaarten en kanalen in laagveen, zoals Grecht en de Keulevaart), M1a (gebufferde zoete sloten, onder andere Langbroekerwetering) en R5 (langzaam stromende middenloop/benedenloop op zand zoals Heiligenbergerbeek en

Lunterse beek) komen regelmatig voor. Kustwateren en overgangswateren komen in Utrecht niet voor. In de factsheets (bijlage 6) is per waterlichaam aangegeven tot welk watertype het waterlichaam behoort.

2.1.2 Begrenzing

De begrenzing van oppervlaktewaterlichamen is vastgelegd in dit Provinciaal Waterplan, Deelplan KRW. Kaart 1 laat de ligging van de oppervlaktewaterlichamen in de provincie Utrecht zien. In de factsheets (bijlage 6) is per waterlichaam een kaartje met de ligging opgenomen.

2.1.3 Status

De provincie is het bevoegde gezag om de status van de waterlichamen vast te stellen. De status zegt iets over de huidige toestand en oorsprong van vorm en inrichting van de wateren; deze zogenoemde hydromorfologie kan ongewijzigd, sterk veranderd of kunstmatig zijn:

- Van ongewijzigde ofwel natuurlijke waterlichamen is in Utrecht geen sprake. Geen van de waterlichamen heeft een hydromorfologie en inrichting die (vrijwel) ongewijzigd is ten opzichte van de oorspronkelijke situatie;
- Een waterlichaam is 'kunstmatig' wanneer het door mensenhand is ontstaan op een plek waar voorheen geen water aanwezig was; veelal zijn deze waterlichamen gegraven om het waterhuishoudkundig systeem ten behoeve van de overheersende gebruikfunctie (scheepvaart, landbouw, stedelijk gebied e.d.) optimaal in te richten. Dit is het geval bij sloten en kanalen. In Utrecht zijn ¹⁵40 waterlichamen kunstmatig;

---

¹⁵ Verwijderd: 41

- Van nature voorkomende wateren zoals een meer, rivier, overgangswater of kustwater hebben vaak door menselijke ingrepen niet meer de oorspronkelijke morfologie. Dit kan leiden tot het toekennen van de status 'sterk veranderd'. In Utrecht hebben 17 waterlichamen de status "sterk veranderd".

2.1.4 Onderbouwing status¹⁶

De algemene methodiek van statustoekenning wordt toegelicht ¹⁷in bijlage 2. De statustoekenning is essentieel voor de bepaling van de ecologische doelstellingen zoals die in hoofdstuk 2.3.1 zijn opgenomen. Voor de sterk veranderde en kunstmatige wateren mogen de doelen worden aangepast zodat ze passen bij de onomkeerbare hydromorfologische aanpassingen in deze wateren.

Voor de onderbouwing van de status 'sterk veranderd' kunnen verschillende ingrepen worden beoordeeld als onomkeerbaar. De provincie Utrecht heeft op basis van de gebiedsprocessen KRW gekozen voor het uitgangspunt, dat voor het realiseren van KRW-doelen geen (gedwongen) functiewijzigingen worden doorgevoerd, tenzij de provincie reeds een functiewijziging in gang heeft gezet of wanneer samen met andere beleidsthema's kansen kunnen worden benut. In principe worden bestaande gebruiksfuncties dus niet - of in slechts beperkte mate - bijgesteld.

Maatregelen als inrichting van bufferstroken en natuurvriendelijke oevers worden daarbij niet beschouwd als functiewijzigingen. Hieronder worden ingrepen beschreven die meestal niet worden uitgevoerd, omdat zij negatieve effecten hebben voor gebruiksfuncties en/of het milieu in bredere zin. Het betreft een algemene onderbouwing, waarvan in specifieke gevallen kan worden afgeweken.

¹⁶ Tekst komt uit bijlage 2

¹⁷ Verwijderd: en afgevalen maatregelen zijn opgenomen

Per waterlichaam is een en ander gespecificeerd in de factsheets (bijlage 6). Door de waterschappen zijn verantwoordingsdocumenten (zie voor een verwijzing bijlage 7) opgesteld waarin de status voor de waterlichamen verder wordt onderbouwd. Ten behoeve van het tweede SGBP, voor de periode 2016-2021, zal de status van de sterk veranderde waterlichamen opnieuw moeten worden bepaald.

2.2 Huidige toestand

Het bepalen van de huidige toestand is in de eerste plaats van belang om te toetsen of er geen sprake is van achteruitgang in de toestand. Dit standstill beginsel ('geen achteruitgang') is een belangrijk uitgangspunt van de KRW. Volgens de KRW is van een achteruitgang van de toestand sprake als een waterlichaam in een slechtere 'toestandsklasse' terechtkomt ten opzichte van het referentiejaar 2009 (bijvoorbeeld van goed naar matig). Een toestandsklasse beschrijft de beoordeling van de ecologische en chemische toestand van het water (goed, matig, ontoereikend, slecht).

Met het bepalen van de huidige toestand kan tevens op termijn het effect van de maatregelen worden beoordeeld.

De ecologische toestand van oppervlaktewaterlichamen is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Biologische kwaliteitselementen (fytoplankton, macrofauna, vis en overige waterflora);
- Fysisch-chemische kwaliteitselementen (bijvoorbeeld nitraat, fosfaat, chloride, temperatuur, doorzicht, zuurgraad en zuurstofverzadiging).

In de factsheets (zie bijlage 6) is de huidige toestand per oppervlaktewaterlichaam voor de afzonderlijke kwaliteitselementen weergegeven.

Naast de beoordeling per kwaliteitselement van de huidige toestand kan ook voor de totale ecologie van het waterlichaam een oordeel worden afgeleid (dit is opgenomen in de tabel in

bijlage 3). Dit gebeurt als volgt. De huidige ecologische toestand is altijd één van de volgende klassen: slecht, ontoereikend, matig, goed. De vier biologische kwaliteitselementen (fytoplankton, macrofauna, vis en overige waterflora) bepalen deze klasse. Volgens het principe 'one out-all out' bepaalt het laagst scorende kwaliteitselement het totaaloordeel en de bijbehorende klasse van de huidige ecologische toestand van het waterlichaam. Daarbij wordt opgemerkt dat ook de toestand van de ondersteunende kwaliteitselementen van invloed is op de score. Als de biologische kwaliteitselementen goed zijn, maar nitraat of fosfaat (of één van de andere fysisch-chemische kwaliteitselementen zoals doorzicht of temperatuur) niet, dan resulteert dit in een beoordeling "matig".

2.2.1 Huidige ecologische toestand

De huidige ecologische toestand is voor nagenoeg alle oppervlaktewateren in Utrecht matig tot ontoereikend (zie kaart 2).¹⁸

In de waterlichamen blijken vaak macrofauna¹⁹ en/of overige waterflora²⁰ niet te voldoen, maar ook vis²¹ en fytoplankton²². Meestal voldoet een waterlichaam in de huidige situatie op meerdere kwaliteitselementen niet. De belangrijkste oorzaak dat waterlichamen niet voldoen aan de doelen is gelegen in de hydromorfologie van het watersysteem; over het algemeen is het watersysteem te krap. Voor een goede wateraanvoer en -afvoer is daarbij bovendien een intensief onderhoud nodig, wat ertoe leidt dat zich geen ideaal ecologisch systeem kan ontwikkelen.

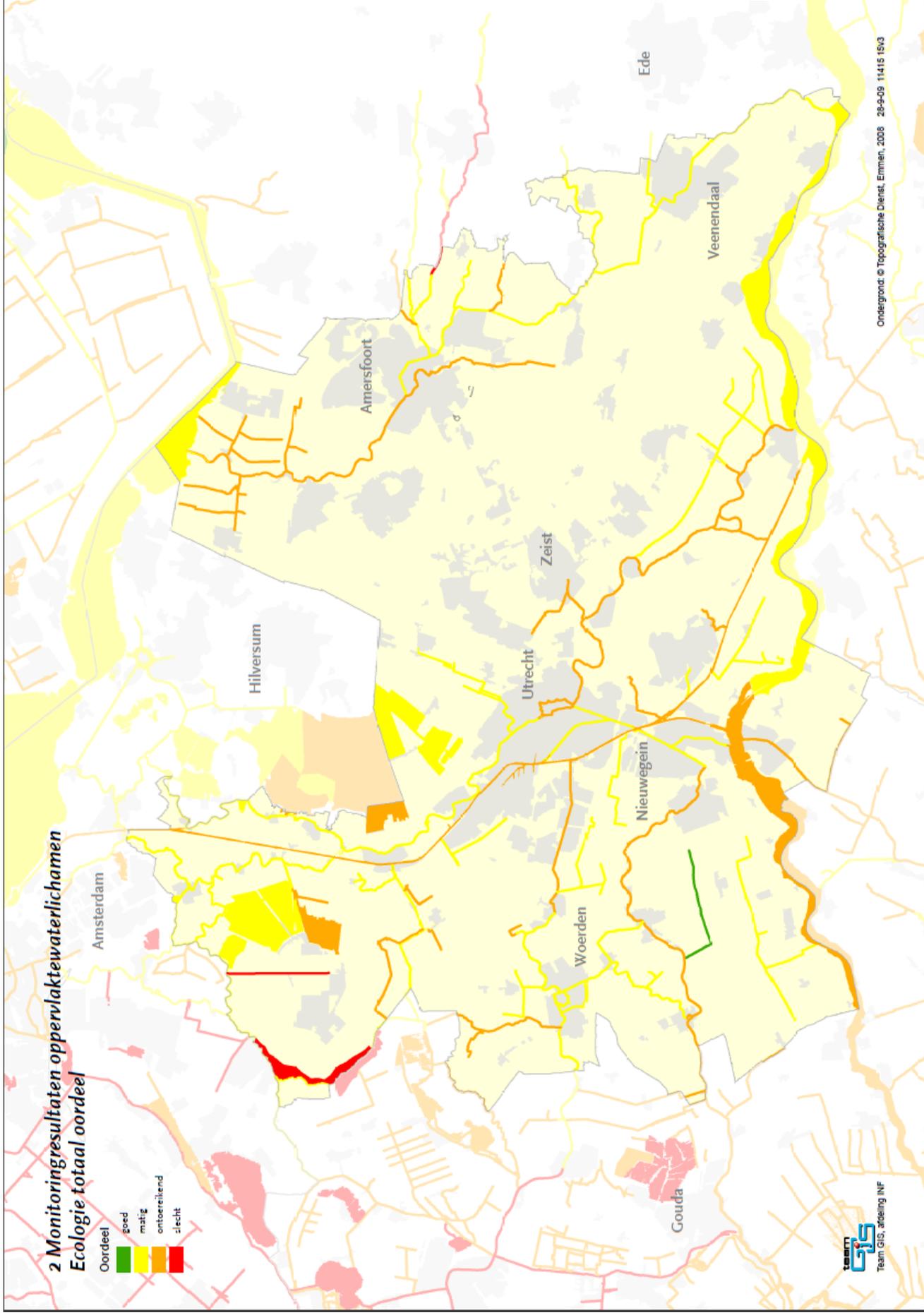
¹⁸ Verwijderd: Het SGBP Rijndelta (versie 15 oktober 2008) constateert dat binnen de Rijndelta 1 procent van de oppervlaktewaterlichamen in een goede toestand verkeert.

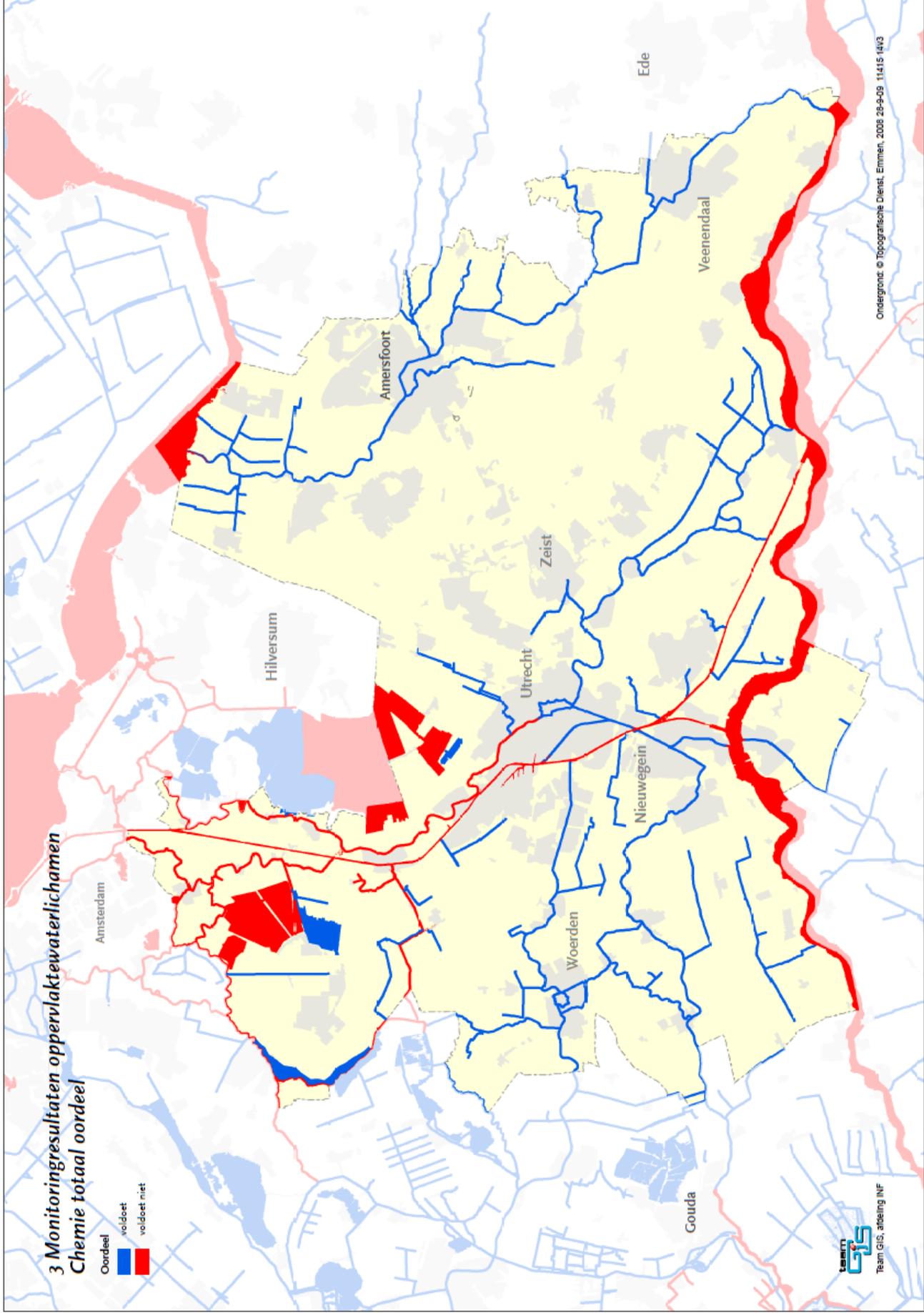
¹⁹ Verwijderd: (in 43 gevallen)

²⁰ Verwijderd: macrofyten (44 gevallen)

²¹ Verwijderd: (24 gevallen)

²² Verwijderd: (18 gevallen)

Voor vissen zijn de migratiemogelijkheden beperkt door de stuwten en gemalen die niet voor vis passeerbaar zijn. Ook zijn er door het ontbreken van een goede oever- en watervegetatie onvoldoende schuilmogelijkheden en paai- en rustgebieden voor vissen en andere fauna in het oppervlaktewater. Uit- en afspoeling van landbouwgronden dragen bij aan de belasting van het oppervlaktewater met stikstof en fosfaat. Ook nalevering van stikstof en fosfaat uit bagger leidt lokaal tot hoge concentraties in het oppervlaktewater. De belasting van het oppervlaktewater met koper, zink en nikkel wordt vooral veroorzaakt door de aanvoer van inlaatwater. De concentraties van deze stoffen zijn soms zodanig hoog dat zich hier geen ecologisch optimaal ecosysteem kan ontwikkelen.

2.2.2 Huidige chemische toestand

In het grootste deel van de waterlichamen in de provincie Utrecht is de chemische toestand goed (zie kaart 3). In een aantal Rijkswateren en een aantal waterlichamen binnen het beheergebied van Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) worden stofnormen voor prioritare stoffen overschreden. Hierdoor voldoen deze waterlichamen niet aan de goede chemische toestand. Uit het KRW-metnet voor het gebied van AGV blijkt dat drie prioritare stoffen de norm overschrijden: cadmium, tributyltin en kwik. Van tributyltin is bekend dat deze stof in het verleden is toegepast in verf die gebruikt werd om de aangroei op scheepsrompen tegen te gaan (anti-fouling). Het gebruik van deze stof is inmiddels verboden. Voor cadmium en kwik is nog nooit eerder een overschrijding gemeten. Een mogelijke verklaring hiervoor zou een artefact in de metingen kunnen zijn. Dit zal via vervolgmetingen door AGV worden vastgesteld.²³

²³ Verwijderd: In de waterlichamen in de provincie Utrecht is de chemische toestand van alle waterlichamen goed (zie kaart 3). Er wordt voldaan aan de normen van de Richtlijn prioritare stoffen.

2.3 Doelen

2.3.1 Ecologische doelen

Bij een goede ecologische toestand is sprake van een evenwichtige samenstelling van planten en dieren in het water. Ook moet sprake zijn van een passende inrichting en moet er passend beheer plaatsvinden. Ten slotte moeten concentraties van allerlei stoffen zo laag zijn, dat deze geen belemmering vormen voor het aquatisch ecosysteem.

Geen van de oppervlaktewaterlichamen in de provincie Utrecht heeft de status 'natuurlijk'. Dit betekent dat voor alle 57 kunstmatige en sterk-veranderde waterlichamen in Utrecht afzonderlijke doelen zijn afgeleid:

- Voor kunstmatige wateren (sloten en kanalen) zijn voor deze kwaliteitselementen standaardwaarden afgeleid en beschreven in *Omschrijving MEP en conceptmaatlaten voor sloten en kanalen voor de Kaderrichtlijn Water* (Evers et al., 2007);
- Voor sterk-veranderde wateren worden de doelen veelal regionaal afgeleid van de natuurlijke referenties en maatlaten (Van der Molen & Pot, 2007).

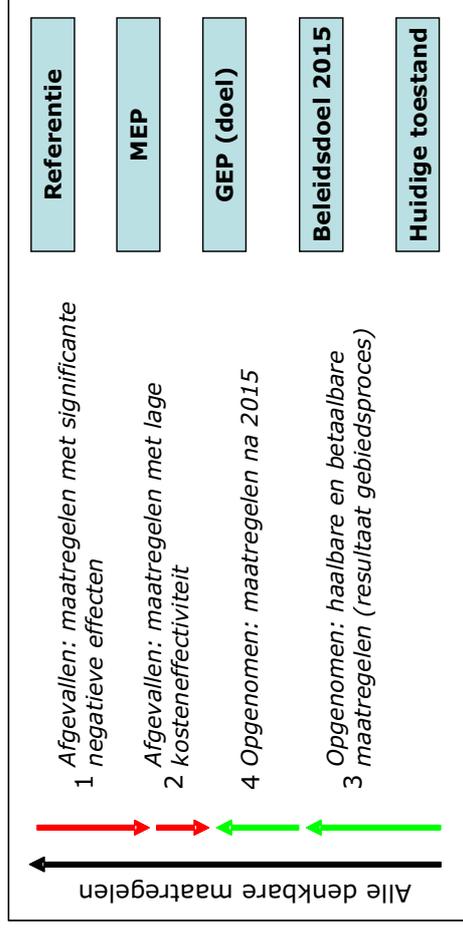
Aan de hand van die maatlaten is per waterlichaam bepaald wat een goed ecologisch potentieel (GEP) is voor dat water, waarbij het doel wordt weergegeven als een getal ('streepje op de referentiemaatlat') en/of een klasse.

In figuur 2 is inzichtelijk gemaakt via welke stappen de doelen per waterlichaam zijn afgeleid. Geredeneerd vanuit de huidige toestand zijn voor elke situatie zodanige maatregelen denkbaar dat de natuurlijke referentie weer kan worden bereikt. Dit is weergegeven met de zwarte opwaartse pijl links.

In de eerste stap van de doelafleiding valt van al deze denkbare maatregelen een aantal af. Dit betreft de hydromorfologische

herstelmaatregelen die leiden tot significante²⁴ **negatieve effecten**; op basis hiervan is bepaald dat er sprake is van sterk veranderde waterlichamen (statustoekenning, zie ook hoofdstuk 2.1.3). Deze eerste stap bepaalt de hoogte van het Maximaal Ecologisch Potentieel (MEP). Dit neemt overigens niet weg, dat in bepaalde trajecten van waterlopen vergelijkbare maatregelen wel kunnen worden genomen. Denk daarbij aan oeveraanpassingen, met uitzondering van die beektrajecten waar sprake is van bebouwde delen of kruisingen met infrastructuur.

Vervolgens is in stap 2 van het MEP het GEP afgeleid. De KRW stelt, dat de doelstelling GEP een kleine afwijking mag hebben van het ²⁵MEP. In Nederland is hierover afgesproken dat maatregelen die veel kosten maar een gering effect hebben, mogen afvallen (zie bijlage 3 voor een overzicht). Deze stap leidt tot het GEP. Zie tabel 2 voor een overzicht van deze doelen (de

GEP's) voor alle waterlichamen.

Figuur 2. Afleiden van de ecologische doelen

²⁴ Verwijderd: schade

²⁵ Verwijderd: Maximaal Ecologisch Potentieel

Op basis van het gebiedsproces KRW is nagegaan welke haalbare en betaalbare maatregelen voor 2015 kunnen worden getroffen en is ingeschat tot welk doelbereik dit leidt in 2015 (stap 3). Dit heeft tegelijkertijd tot het inzicht geleid welke maatregelen nog na 2015 moeten worden getroffen om het GEP te realiseren (stap 4).

2.3.2 Chemische doelen

Voor de waterlichamen zijn de doelen voor prioritaire en overige relevante stoffen bepaald door de Europese Commissie. De normen voor de concentraties van deze chemische stoffen zijn opgenomen in het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring water 2009. Voor normen in overig water zie hoofdstuk 11 van het waterplan.²⁶

Aan het eind van de planperiode (2015) zal de provincie op basis van een evaluatie bezien of de KRW-doelen zijn gehaald en welke aanvullende maatregelen bij diffuse verontreinigingen eventueel nodig zijn. Hierbij zullen de principes 'level playing field' (gelijke verdeling over de verschillende partijen) en kosteneffectiviteit opnieuw een belangrijke rol spelen.

2.4 Maatregelen

Met het vastleggen van de doelen per oppervlaktewaterlichaam geeft dit Provinciaal Waterplan, Deelplan KRW het kader voor maatregelen. De maatregelen die nodig zijn om te voldoen aan de KRW ten aanzien van de oppervlaktewaterlichamen worden met name getroffen door de waterschappen en gemeenten, maar ook door terrein- en natuurbeheerders. In de waterbeheerplannen van de waterschappen zijn deze maatregelen vastgelegd.

²⁶ Verwijderd: Voor de chemische kwaliteit van het water zijn de doelen bepaald door de Europese Commissie. Anders dan voor de ecologische doelen, gelden de chemische doelen voor al het oppervlaktewater, dus ook buiten de KRW-waterlichamen. De normen voor de concentraties chemische stoffen in oppervlaktewater zijn opgenomen in de Richtlijn prioritaire stoffen.

De maatregelen zijn afgestemd op de overheersende problematiek in de waterlichamen. Soms zijn de maatregelen gericht op het tegengaan van verslechtering, maar de KRW stuurt met name aan op het nemen van maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit.

Tabel 2. Doelhoogtes (GEP's voor ecologische kwaliteitsselementen en fysisch-chemische ondersteunende parameters) per waterlichaam

Waterlichaam	²⁷ Overige waterflora EKR	Fytoplankton EKR	Macrofauna EKR	Vis EKR	Totaal fosfaat mg P/L	Totaal stikstof mg N/l	Zuurstof- verzadiging %	Zuurgraad pH	Temperatuur °C	Chloride mg CL/l	Doorzicht meter
NL09_14*	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL09_19*	0,6	0,6	0,6	0,6	0,25	3,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL10-0002	0,6		0,45	²⁸ 0,35	0,14	4	70-120	5,5-8,5	25	150	
NL10-0003*	0,4		0,3	²⁹ 0,15	0,14	4	70-120	5,5-8,5	25	150	
NL10-0004*	0,4		0,4	³⁰ 0,35	0,14	4	70-120	5,5-8,5	25	150	
NL10-0005	0,45		0,45	³¹ 0,35	0,14	4	70-120	5,5-8,5	25	150	
NL10-0006	0,4		0,4	0,4	0,12	4	50-100	4,5-8,0	³² 25	40	
NL10-0009*	0,4		0,45	³³ 0,25	0,14	4	70-120	5,5-8,5	25	150	
NL10-0010	0,45		0,5	³⁴ 0,45	0,14	4	70-120	5,5-8,5	25	150	
NL10-0011*	0,4		0,45	³⁵ 0,35	0,14	4	70-120	5,5-8,5	25	150	
NL10-0012	0,4		0,4	³⁶ 0,35	0,12	4	50-100	4,5-8,0	18	40	
NL10-0013*	0,5		0,35	0,3	0,14	4	70-120	5,5-8,5	25	150	
NL10-0014	0,6		0,3	0,3	0,14	2,5	70-120	6,0-8,5	25	150	
NL10-0016	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL10-0017	0,6	0,6	0,6	0,6	³⁷ 0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL10-0018	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL11_1_1*	0,6	0,6	0,6	0,6	0,25	3,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL11_1_2*	0,6	0,6	0,6	0,6	0,25	3,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL11_2_3	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,0	25	300	0,65
NL11_2_7*	0,6	0,6	0,6	³⁸ 0,45	0,15	2,8	40-120	5,5-8,0	25	300	0,65

²⁷ Verwijderd: macrofyten

²⁸ Verwijderd: 0,4

²⁹ Verwijderd: 0,2

³⁰ Verwijderd: 0,3

³¹ Verwijderd: 0,4

³² Verwijderd: 18

³³ Verwijderd: 0,4

³⁴ Verwijderd: 0,5

³⁵ Verwijderd: 0,4

³⁶ Verwijderd: 0,4

³⁷ Verwijderd: 0,4

³⁸ Verwijderd: 0,5

Waterlichaam	²⁷ Overige waterflora		Fytoplankton EKR	Macrofauna EKR	Vis EKR	Totaal fosfaat mg P/L	Totaal stikstof mg N/l	Zuurstof- verzadiging %	Zuurgraad pH	Temperatuur °C	Chloride mg CL/l	Doorzicht meter
	EKR	EKR										
NL11_3_4*	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,03	0,9	60-120	6,5-8,5	25	200	1,7
NL11_3_8	0,6	0,6	0,6	0,56	³⁹ 0,53	0,03	0,9	60-120	6,5-8,5	25	200	1,7
NL11_5_1*	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,09	1,3	60-120	5,5-7,5	25	200	0,9
NL11_5_4*	0,51	0,6	0,6	0,5	⁴⁰ 0,36	0,09	1,3	60-120	5,5-7,5	25	200	0,9
NL11_6_5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,09	1,3	60-120	5,5-7,5	25	200	0,9
NL11_7_1	0,6	0,6	0,6	0,4	⁴¹ 0,45	0,11	1,8	60-120	6,0-9,0	25	300	0,9
NL11_8_1	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,0	25	300	0,65
NL11_8_2	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,0	25	300	0,65
NL14_1	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,22	2,4	35-120	5,5-8,5	25	150	
NL14_2	0,58	0,6	0,6	0,56	⁴² 0,42	0,14	4	70-120	5,5-8,5	25	150	
NL14_3	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,22	2,4	35-120	5,5-8,5	25	150	
NL14_4	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,22	2,4	35-120	5,5-8,5	25	150	
NL14_5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,22	2,4	35-120	5,5-8,5	25	150	
NL14_7	0,6	0,6	0,6	⁴³ 0,5	⁴⁴ 0,6	0,25	3,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_8	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_9	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_10*	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,25	3,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_11*	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,0	25	300	0,65
NL14_12	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_13	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_15	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_16	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,25	3,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_18	⁴⁵ 0,6	0,6	0,6	⁴⁶ 0,5	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65

³⁹ Verwijderd: 0,6

⁴⁰ Verwijderd: 0,4

⁴¹ Verwijderd: 0,5

⁴² Verwijderd: 0,4

⁴³ Verwijderd: 0,54

⁴⁴ Verwijderd: 0,5

⁴⁵ Verwijderd: 0,44

⁴⁶ Verwijderd: 0,55

Waterlichaam	²⁷ Overige waterflora		Fytoplankton EKR	Macrofauna EKR	Vis EKR	Totaal fosfaat mg P/L	Totaal stikstof mg N/l	Zuurstof- verzadiging %	Zuurgraad pH	Temperatuur °C	Chloride mg CL/l	Doorzicht meter
	EKR	EKR										
NL14_19	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,22	2,4	35-120	5,5-8,5	25	150	
NL14_20	0,55	0,55	0,6	0,55	47 0,54	0,15	2,8	40-120	5,5-8,0	25	300	0,65
NL14_21	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_22*	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,0	25	300	0,65
NL14_23	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_24	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_25	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_27*	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,25	3,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_28	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,22	2,4	35-120	5,5-8,0	25	300	
NL14_29*	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,0	25	300	0,65
NL14_30	0,46	0,46	0,6	0,5	0,6	0,22	2,4	35-120	5,5-7,5	25	300	
NL14_31	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,15	2,8	40-120	5,5-8,5	25	300	0,65
NL14_32	0,44	0,44	0,6	0,51	48 0,5	0,22	2,4	35-120	5,5-8,5	25	150	

NB: De waarden voor fosfaat, nitraat, zuurstofverzadiging, zuurgraad, chloride en doorzicht hebben betrekking op de zomergemiddelden.

* De met een asterisk aangeduide waterlichamen liggen in meer dan één provincie. Voor deze waterlichamen geldt dat de doelen van de grensoverschrijdende waterlichamen opgenomen zijn in de waterplannen van de betreffende provincies. In onderling overleg zullen de provincies de uitvoering van de maatregelen door de waterschappen, gericht op het realiseren van deze doelen, volgen.

⁴⁷ Verwijderd: 0,5

⁴⁸ Verwijderd: 0,5

Denk daarbij aan de volgende maatregelen:

- Inrichtingsmaatregelen:
omleiden/scheiden van waterstromen, verbreden watergang (inclusief de aanleg van natuurvriendelijke oevers), aanpassen streefpeil, vispasseerbaar maken van kunstwerken, aanleggen leefgebieden vis;
- Beheermaatregelen:
actief visstandbeheer, actief vegetatiebeheer, natuurvriendelijk onderhoud, baggeren eutrofe waterbodembodem, aanpassen begroeiing langs water, overig;
- Immissiemaatregelen:
opheffen ongezuiverde lozingen, instellen mest- en spuitvrije zones, aanleg zuiveringsmoeras (helofytenfilters);
- Instrumentele maatregelen:
uitvoeren van onderzoek, bijvoorbeeld om te bepalen welke maatregelen effectief zijn om bijvoorbeeld emissies vanuit de landbouw terug te dringen, maar ook om te bepalen onder welke omstandigheden vispassages, peilbeheer en andere maatregelen optimaal kunnen worden ingezet en zo (na 2015) een structurele bijdrage **kunnen** leveren aan het realiseren van de KRW-doelen.

In het beheergebied van Waterschap Vallei & Eem is de KRW-opgave met name gericht op verbetering van de ecologie. In de beken worden de problemen vooral veroorzaakt door de geringe stroming in de zomer, het eenzijdige leefmilieu voor planten en dieren, het intensieve onderhoudsregime (ten behoeve van de afwatering en aanliggende gebruiksfuncties) en de eutrofiëring. In de polderwateren ligt de opgave met name bij de hoge fosfaatconcentratie. Oorzaken hiervan zijn het inlaten van water in de zomerperiode, maar ook de nutriëntenbelasting vanuit een enkele RWZI, de afspoeling vanuit de landbouw en bovendien ook bodemwoelende vis. Van de overige stoffen overschrijden alleen koper en zink periodiek de norm.

De maatregelen die het waterschap heeft voorzien voor de oppervlaktewaterlichamen bestaan vooral uit inrichtingsmaatregelen, aanpassen van RWZI's en verminderen

van de nutriëntbelasting. De maatregelen passen binnen de bestaande afspraken. Mogelijk zijn vanaf 2015 aanvullende maatregelen nodig om de fosfaatbelasting terug te dringen. De partijen in de regio hebben geen mogelijkheden om de knelpunten voor koper en zink met kosteneffectieve maatregelen zelf op te lossen.

Voor wat betreft de chemische doelen in het oppervlaktewater zijn er geen problemen met de prioritaire stoffen **in het beheergebied van Waterschap Vallei en Eem**.

Ook in het westelijk deel van de provincie (de beheergebieden van Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden) ligt er een KRW-opgave voor de verbetering van de ecologie. De huidige ecologische toestand voldoet niet overal door de huidige inrichting van het watersysteem, het (intensieve) onderhoudsregime en een te hoge belasting met nutriënten. Ook het peilbeheer is soms beperkend. Om de KRW-doelen te realiseren zijn de belangrijkste maatregelen het herinrichten van de watergangen (aanleggen van natuurvriendelijke oevers, verbreden of verdiepen van de watergang), het aanpassen van het beheer van de watergangen (een meer natuurvriendelijk beheer en onderhoud) en maatregelen om de visstand te verbeteren (onder andere het aanleggen van vispassages). Maatregelen zijn door de waterschappen zo gekozen, dat ze optimaal samenvallen met reeds in gang gezette projecten. Denk bijvoorbeeld aan de realisatie van de EHS en ecologische verbindingsszones; in de huidige gebiedsgerichte aanpak worden hiervoor gronden verworven en ingericht. De KRW-maatregelen vragen in dergelijke gevallen een optimalisatie van de inrichting ten behoeve van de waterkwaliteit, die in de praktijk ook prima is in te passen.

Ook het verwijderen van voedselrijke bagger en het aanpassen van RWZI's zijn belangrijke maatregelen en in het beheergebied van Amstel, Gooi en Vecht worden bijvoorbeeld lozingen van woonboten op het oppervlaktewater gesaneerd. De uitstoot van nutriënten uit de landbouw en soms ook een te hoge natuurlijke

achtergrondbelasting werken hier en daar beperkend voor het halen van doelen. Alleen met behulp van beleid of wetgeving op nationaal niveau kunnen diffuse bronnen worden aangepakt, met name voor nutriënten (via het nationale mestbeleid) en bestrijdingsmiddelen. Van de overige stoffen zal vooral voor koper in het beheergebied van Stichtse Rijnlanden de huidige norm niet worden gehaald.

De belasting van het oppervlaktewater met nutriënten, zware metalen en gewasbeschermingsmiddelen wordt teruggedrongen door het reguliere baggerprogramma uit te voeren, de effluëntkwaliteit van enkele RWZI's te verbeteren en de inrichting van vuilwaterinnamestations voor de pleziervaart te stimuleren. Ook wordt samen met de agrarische sector ingezet op projecten die als doel hebben de emissies van onder andere nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen nog verder terug te dringen. Bovendien mag worden verwacht, dat de kwaliteit van het inlaatwater in de toekomst zal verbeteren als gevolg van de maatregelen die ook de overige lidstaten treffen om de kwaliteit van de Rijn en Maas te verbeteren.

⁴⁹ Niet alle oppervlaktewaterlichamen in het westelijk deel van de provincie Utrecht voldoen aan de goede chemische toestand. Er zijn overschrijdingen gevonden van de normen voor prioritair stoffen in een aantal Rijkswateren en in een aantal waterlichamen binnen het beheergebied van Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (zie paragraaf 2.2.2). Aangezien de overschrijdingen in de waterlichamen binnen het beheergebied van AGV in een laat stadium aan het licht zijn gekomen en er wordt getwijfeld aan de betrouwbaarheid van de metingen, zal AGV in de komende planperiode nadere metingen uitvoeren en indien mogelijk maatregelen formuleren. De mogelijkheid om de doelen voor de chemische waterkwaliteit te bereiken, hangt voor een belangrijk deel af van communautaire maatregelen (vooral wat betreft de aanpak van

---

⁴⁹ Verwijderd: Voor de chemische doelen in het oppervlaktewater zijn er in het westelijk deel van de provincie Utrecht geen problemen met de prioritair stoffen.

prioritaire stoffen) en generiek rijksbeleid. In het uitvoeringsprogramma Diffuse Bronnen van het ministerie van VROM wordt aangegeven hoe en waar de probleemstoffen het meest kosteneffectief kunnen worden aangepakt. Hieruit blijkt, dat een deel van de stoffen niet verdergaand kan worden aangepakt. Soms worden stoffen niet meer gebruikt, maar vindt nog wel nalevering uit de historische belasting plaats. Bovendien blijkt brongericht beleid op het niveau van de Europese Unie nodig. Voor nutriënten, metalen, PAK's en bestrijdingsmiddelen is het Rijk primair verantwoordelijk voor landelijk brongericht beleid.

2.5 Kosten

De voorziene investeringskosten tot 2027 van de KRW-maatregelen in de regionale oppervlaktewaterlichamen in de provincie Utrecht ligt in de orde van grootte van 300 miljoen euro. Deze kosten kennen de volgende globale verdeling naar type maatregelen:

- Immissiemaatregelen: 155 miljoen
- Hieronder vallen overwegend de aanpassingen van de RWZI's (aanleg vierde zuiveringstrap etc), maar ook in beperkte mate de instelling van mestvrije zones en de aanleg van helofytenfilters;
- Beheermaatregelen: 90 miljoen
- Dit betreft met name een aangepast (natuurlijker) beheer van de watergangen, bijvoorbeeld door een aangepast maaieregime, maar ook door het verwijderen van eutrofe bagger;
- Inrichtingsmaatregelen: 50 miljoen
- Inrichting betreft het veranderen van de waterloop (verbreding, aanleg natuurvriendelijke oevers, maar ook het inrichten van speciale leefgebieden voor vis en bijvoorbeeld het verwijderen of omzeilen van barrières, zodat vissen vrije doorgang hebben);
- Instrumentele maatregelen: 3,5 miljoen
- Dit zijn overwegend onderzoeksmaatregelen, gericht op meer

en beter inzicht in de effectiviteit van maatregelen. Zo zijn er onderzoeken beoogd, gericht op de effectiviteit en toepasbaarheid van onder andere beperking van de vaarsnelheid, aanleg vooroevers in bepaalde waterlichamen, mogelijkheden om watergangen te overdimensioneren etc. Deze onderzoeken bieden de basis om in 2015 aanvullende maatregelen te formuleren;

- Ruimtelijke ordeningsmaatregelen: 0,5 miljoen
- In dit specifieke geval betreft het maatregelen om scheepvaart te weren om de natuurvriendelijke oevers te beschermen;
- Bronmaatregelen: minder dan 0,1 miljoen
- Dit betreft vooral het verminderen van nutriëntenemissie uit de landbouw.

Het merendeel van de nu voorziene investeringskosten (namelijk 255 miljoen euro, ofwel 85 procent) wordt gemaakt in de periode 2010-2015. De maatregelen die na 2015 voor de oppervlaktewaterlichamen zijn voorzien (ruim 40 miljoen euro), zijn met name inrichtingsmaatregelen en beheermaatregelen en in mindere mate immissiemaatregelen. Er moet bovendien rekening mee worden gehouden, dat op basis van de onderzoeksmaatregelen die in de periode tot 2015 plaatsvinden, effectief gebleken maatregelen aanvullend dienen te worden opgenomen in de periode na 2015 om de doelen te realiseren.

Provinciale impuls aan de uitvoering

1 miljoen

Provinciale Staten van Utrecht hebben 1 miljoen euro ter beschikking gesteld om een impuls te geven aan de uitvoering van KRW-maatregelen. De middelen worden besteed aan inrichtingsmaatregelen die binnen de collegeperiode (2011) worden uitgevoerd. Voor de besteding van deze provinciale middelen is een programma opgesteld. Het programma bevat effectieve maatregelen die een wezenlijke bijdrage leveren aan

de KRW-doelen en herkenbaar zijn. Het geld wordt aan een⁵⁰ vijftal projecten toegekend. Het gaat daarbij om de aanleg van vispassages, natuurvriendelijke oevers en visvriendelijke gemalen.⁵¹ De eerste projecten uit het programma zijn in 2009 gestart.

Synergieprojecten KRW

Voor projecten die naast KRW-doelen ook andere rijksdoelen dienen en door meerdere partijen gezamenlijk worden uitgevoerd, heeft het Rijk cofinanciering beschikbaar gesteld.

Als provincie dragen we financieel bij aan een aantal synergieprojecten, onder andere

Natuurontwikkeling/waterberging Grecht en Duurzame inrichting Kromme Rijn. In totaal is de provinciale bijdrage hieraan ongeveer 5 miljoen euro (ILG-gelden).

Innovatieprojecten KRW

Ook van innovatieve maatregelen wordt verwacht dat zij in de periode na 2015 zullen bijdragen aan het realiseren van de KRW-doelen. Als provincie zijn we betrokken bij een tweetal projecten dat is ingediend bij het Innovatieprogramma KRW. Deze projecten zijn erop gericht om samen met de landbouwsector naar mogelijkheden te zoeken voor milieuverbetering.

2.6 Ontheffingen

De KRW biedt enkele ontheffingsmogelijkheden (zogenoemde 'exemptions') waarvan in⁵² Nederland gebruik wordt gemaakt. Dit betreft de status, de fasering van maatregelen en tijdelijke achteruitgang. De motivatie voor de status en de fasering is weergegeven in de factsheets en wordt toegelicht in bijlage 6. De KRW, en daarom ook het BKMW 2009, biedt ruimte om

⁵⁰ Verwijderd: zestal

⁵¹ Verwijderd: en een project waarbij de ecologie in de Heiligenbergerbeek een impuls krijgt.

⁵² Verwijderd: dit Deelplan KRW

incidenteel van de norm af te wijken. In KRW artikel 4.6 is voorzien in een tijdelijke achteruitgang van de toestand door bijzondere klimatologische omstandigheden. Klimaatverandering draagt bij aan de verandering van de ecologie en de watertemperatuur. In de komende planperiode wordt uitwerking gegeven aan de toepassing van de tijdelijke achteruitgang voor temperatuur. De overige ontheffingsmogelijkheden, te weten doelverlaging en nieuwe activiteiten zijn in dit plan niet aan de orde. Dit betreft de status en de fasering van maatregelen.

2.6.1 Status

In hoofdstuk 2.1.3 is reeds geconcludeerd dat geen van de waterlichamen in de provincie Utrecht is aangemerkt als natuurlijk, maar overwegend als kunstmatig en deels sterk veranderd. Voor alle waterlichamen wordt dan ook een onderbouwing gegeven van de statusafleiding. De onderbouwing is bovendien in de factsheets per waterlichaam (bijlage 6) samengevat en nader onderbouwd in de onderliggende verantwoordingsdocumenten die door de waterschappen zijn opgesteld (zie voor een verwijzing bijlage 7).

2.6.2 Fasering van maatregelen

De KRW gaat ervan uit, dat de chemische en ecologische doelen voor alle waterlichamen in 2015 zijn gehaald. De KRW biedt echter ook de mogelijkheid om maatregelen in de tijd te faseren, en daarmee doelbereik in 2021 of 2027 te realiseren. In de gebiedsprocessen is op basis van het totale pakket aan maatregelen bepaald welke zaken wel en niet uitvoerbaar blijven voor en na 2015. Eventuele verfijningen of aanpassingen worden na 2015 doorgevoerd op basis van de effectief gebleken maatregelen (na onderzoek). Dit uitstel is gerechtvaardigd vanwege onevenredig hoge kosten (vanwege bijvoorbeeld afschrijvingstermijnen of te hoge lasten voor de burger) en vanwege technische onhaalbaarheid (van toepassing in situaties met trage grondverwerving, een te beperkt maatschappelijk draagvlak, uitstel vanwege synergie met andere

beleidsvoornemens die pas later kunnen worden uitgevoerd of een te beperkte uitvoeringscapaciteit). In de factsheets per waterlichaam (zie bijlage 6) kan worden afgeleid voor welke kwaliteitselementen het ecologische doel naar verwachting in 2015 nog niet is bereikt. Per waterlichaam is gespecificeerd welke maatregelen in de periode 2010-2015 en welke na 2015 worden uitgevoerd. Bovendien wordt in de factsheets de reden gegeven voor deze fasering.

3. Grondwater

3.1 Begrenzing grondwaterlichamen en beschermde gebieden

3.1.1 Grondwaterlichamen

De provincie legt de begrenzing van grondwaterlichamen gelegen binnen haar grenzen met dit plan vast conform de wijze waarop deze is opgenomen in het SGBP Rijndelta (kaart 7b)⁵³. Voor het bepalen van de grenzen tussen grondwaterlichamen zijn hydrogeologische barrières, (geo)chemische en bestuurlijke grenzen gehanteerd. De verticale samenhang tussen de verschillende watervoerende zandlagen is relevant voor het beheer van deze grondwaterlichamen maar niet voor de KRW. Om deze reden zijn deze grondwaterlichamen niet verder opgedeeld. Het ondiepe grondwater dat direct in contact staat met het oppervlaktewater is overigens geen onderdeel van het grondwaterlichaam; het gaat dus om het diepere grondwater.⁵⁴ Kaart 4 laat de ligging van de grondwaterlichamen in de provincie Utrecht zien. Deze kaart maakt duidelijk, dat de grondwaterlichamen het hele grondgebied van de provincie Utrecht beslaan, maar bovendien provincie overstijgend zijn.

3.1.2 Beschermde gebieden

De begrenzing van beschermde gebieden wordt door het Rijk in het Stroomgebiedbeheerplan Rijndelta vastgesteld (middels het register beschermde gebieden).⁵⁵ Het gaat in de provincie

⁵³ wordt door het Rijk in het Stroomgebiedbeheerplan vastgesteld

⁵⁴ Voor de begrenzing tussen grondwaterlichamen worden hydrogeologische barrières, de stroomrichting van het grondwater en toestandsverschillen (goede of slechte toestand) gehanteerd. Voor de overwegingen die hieraan ten grondslag hebben gelegen, wordt verwezen naar het SGBP Rijndelta (versie 15 oktober 2008).

⁵⁵ Verwijderd: Informatief worden op kaart 5 de ligging van de beschermde gebieden binnen de provincie Utrecht weergegeven.

Utrecht om de volgende relevante gebieden die een beschermingsstatus hebben op grond van één of meerdere van de volgende EU-richtlijnen:

1. Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, gezamenlijk aangeduid als de Natura 2000-gebieden
In het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en Habitatrichtlijn (92/43/EEG) zijn bepaalde gebieden aangewezen waar specifieke diersoorten en/of hun leefgebied moeten worden beschermd. Een tweetal terreinen is nog niet definitief aangewezen (De Meije en De Hel en Blauwe Hel), maar hebben wij al wel opgenomen op het kaartbeeld;
2. Zwemwatergebieden en overige recreatie
De Zwemwaterrichtlijn (76/160/EEG, 2006/7/EG) heeft tot doel het beschermen en verbeteren van de zwemwaterkwaliteit door het stellen van normen waaraan die kwaliteit dient te voldoen.⁵⁶
3. Gebieden met wateronttrekkingen voor menselijke consumptie
Grondwaterlichamen waaruit water wordt onttrokken bestemd voor menselijke consumptie (of gebieden waar dergelijke onttrekkingen in de toekomst gepland zijn) moeten in hun geheel worden opgenomen in het register voor beschermde gebieden. Er is ook een tweetal oppervlaktewaterlichamen waaraan water wordt onttrokken bestemd voor menselijke consumptie. [Informatief worden op kaart 5 de waterlichamen met onttrekking voor menselijke consumptie en de betreffende onttrekkingen en innamepunten weergegeven.](#)

3.2 Huidige toestand

Het oordeel over de huidige toestand van de grondwaterlichamen [is in dit plan vastgelegd](#).⁵⁷ De huidige toestand van grondwaterlichamen heeft betrekking op de chemie (toestand, trend en inbreng verontreiniging voorkomen) en de kwantiteit

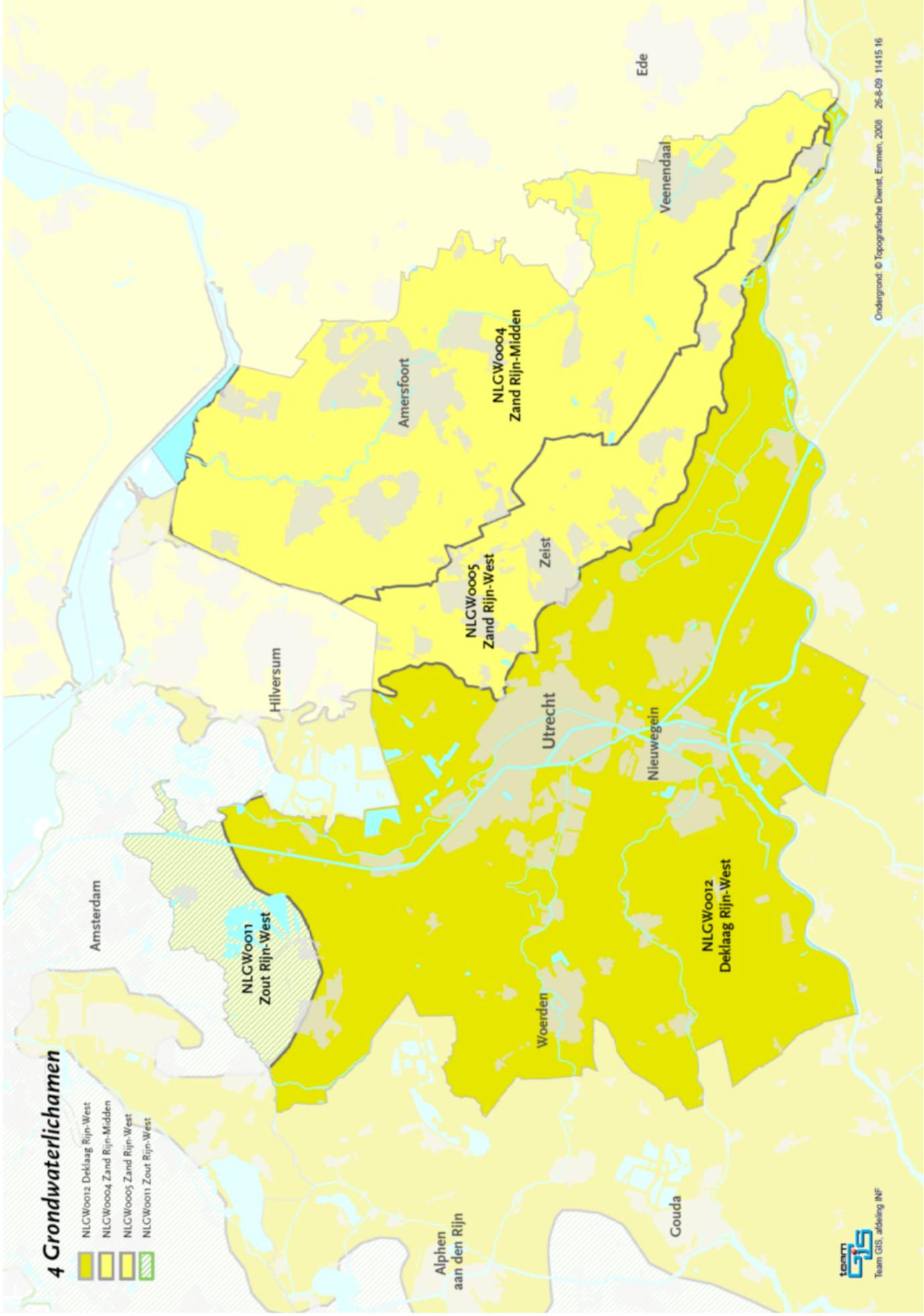
⁵⁶ Verwijderd: Er zijn 21 zwemwateren in Utrecht, waarvan 4 openluchtzwembaden;

⁵⁷ Verwijderd: kan alleen op provincie-overstijgend niveau worden bepaald. Voor grondwaterlichamen is de huidige toestand dan ook vastgelegd in het Stroomgebiedbeheerplan Rijndelta.

(**minimaal** evenwicht tussen onttrekking en aanvulling, intrusies, relatie met oppervlaktewater, relatie met beschermde natuur).

Bij chemie dient naast de huidige toestand ook te worden bepaald of er sprake is van trends (significante stijging van de concentraties) en of er sprake is van inbreng van verontreinigende stoffen.

Bij de beoordeling van de toestand van de grondwaterlichamen is gewerkt met het Draaiboek Monitoring grondwater voor de Kaderrichtlijn Water en conform het Protocol voor de toestandsbeoordeling grondwater.

3.2.1 Chemie: toestand

Op basis van een generieke toetsing (stap 1) en een passend nader onderzoek (stap 2) is voor de grondwaterlichamen in de provincie Utrecht geconstateerd, dat de grondwaterlichamen voldoen aan de [KRW vereisten voor chemie](#). De onderbouwing hiervan wordt gegeven in het SGBP Rijndelta.

⁵⁸ Wel is er sprake van bodemverontreinigingslocaties die lokaal van invloed zijn op de grondwaterkwaliteit. Veel van deze locaties zijn nog niet onderzocht, maar vormen een potentieel risico, zeker als ze in de beschermde gebieden voor drinkwater liggen of gezamenlijk een grootschalig verontreinigd gebied vormen.

Voor diverse grondwaterwinningen bestaat een reëel risico op achteruitgang. Bij geen van de in bedrijf zijnde winningen is de kwaliteit van het grondwater onvoldoende om gezond en veilig drinkwater te kunnen produceren. Wel is in een aantal winningen een stijgende trend van verontreinigende stoffen signaleerd, die mogelijk in de toekomst kunnen leiden tot een toename van de zuiveringsinspanning, of zijn overschrijdingen van de drinkwaternormen in één of meer van de onttrekkingsputten waargenomen. Om die reden zullen hier maatregelen moeten worden getroffen.

3.2.2 Chemie: trends

In het grondwaterlichaam Zand Rijn-Midden blijkt sprake te zijn van een toenemende trend van arseen. Het is echter uitgesloten dat deze trend zal leiden tot een overschrijding van 75 procent van de drempelwaarde. Bovendien zijn er geen aanwijzingen dat deze overschrijding door menselijke invloed is veroorzaakt. Voor andere stoffen zijn geen toenemende trends waargenomen.

---

⁵⁸ Verwijderd: Er is echter wel degelijk

3.2.3 Chemie: inbreng verontreinigende stoffen

Tot slot is voor de beoordeling van de chemische toestand van de grondwaterlichamen gekeken of in de huidige situatie sprake is van inbreng van verontreinigende stoffen in het grondwater. Dit is conform artikel 6 van de Grondwaterrichtlijn. Op het lokale niveau van de grondwaterwinningen is zeker aanleiding tot het nemen van maatregelen.

3.2.4 Kwantiteit

⁵⁹ De kwantitatieve toestand voldoet voor alle grondwaterlichamen. Bovendien worden de grondwaterstand en de grondwaterstroming niet zodanig door menselijk handelen beïnvloed, dat dit leidt tot toestroming van zout water of significante ⁶⁰ negatieve effecten op oppervlaktewater en natuur. Dit is conform bijlage 5 KRW (inzake de goede chemische toestand).

Wel is er sprake van verdroogde Natura 2000-gebieden (Noorderpark, De Meije, Hel en Blauwe Hel, Groot Zandbrink en Botshol); deze verdroging is grondwatergerelateerd.

3.3 Doelen

3.3.1 Goede Chemische Toestand (GCT) en Goede Kwantitatieve Toestand (GKT)

De doelen voor de grondwaterlichamen betreffen de Goede Chemische Toestand (GCT) en de Goede Kwantitatieve Toestand (GKT). Deze doelen zijn vastgelegd in het [Besluit kwaliteitseisen en monitoring water \(2009\)](#):

- Goede kwantitatieve toestand:
  - In de vier voor Utrecht relevante grondwaterlichamen is sprake van een goede kwantitatieve toestand. Daarmee

---

⁵⁹ Verwijderd: De kwantitatieve toestand is bij alle grondwaterlichamen in evenwicht.

⁶⁰ Verwijderd: schade aan

worden de doelen op het niveau van de grondwaterlichamen als totaal gehaald;

- Goede chemische toestand:
De chemische kwaliteit wordt vastgelegd in de vorm van drempelwaarden van stoffen in grondwaterlichamen. Deze drempelwaarden zijn een nieuw begrip in het Nederlandse waterbeleid. Deze drempelwaarden hoeven alleen in het Provinciaal Waterplan, Deelplan KRW een plek te krijgen als ze afwijken van de drempelwaarden die in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water zijn opgenomen. Hiervan is geen sprake. Ook is op het niveau van het grondwaterlichaam geen sprake van strijdigheid met de normen voor nitraat en bestrijdingsmiddelen, zoals vermeld in bijlage I van de Europese Grondwaterrichtlijn.

3.3.2 Voldoen aan de milieukwaliteitseis voor menselijke consumptie

Voor gebieden bestemd voor waterwinning voor menselijke consumptie gelden aanvullende eisen, namelijk dat de kwaliteit van het grondwater niet mag verslechteren. Hiermee dient te worden voorkomen, dat een verdere toename van de zuiveringsinspanning bij de drinkwaterwinning nodig is. Doel is uiteindelijk een vermindering van de zuiveringsinspanning. Voor inname uit oppervlaktewater gelden de richt- en streefwaarden uit het Bkmw.

3.3.3 Verdroging in Natura 200- gebieden opheffen

Diverse Natura2000-gebieden zijn voor het behalen van de natuurdoelen afhankelijk van de waterhuishouding. Vaak is er sprake van verdroging. Deze verdroogde situatie moet worden opgeheven en bovendien in de toekomst worden veiliggesteld. Deze doelen zijn richtinggevend en kaderstellend voor de maatregelen, waarvoor wij als provincie primair verantwoordelijk zijn.

3.4 Maatregelen⁶¹

De provincie Utrecht is grondwaterbeheerder. Geconstateerd is, dat er op het niveau van de grondwaterlichamen als geheel geen aanleiding is voor het nemen van maatregelen; er is sprake van een goede chemische toestand en er is geen sprake van stijgende trends.

Voor het infiltratiegebied Utrechtse Heuvelrug zijn preventief & limit-maatregelen (art. 6 Eur. Grondwaterrichtlijn) voorgenomen. Het gaat om extra aandacht voor de risico's van bestrijdingsmiddelen (zie hierna onder 3.4.3). Het infiltratiegebied is deels in het grondwaterlichaam Zand Rijn-West en in een klein gedeelte van grondwaterlichaam Zand Rijn-Midden gelegen. Binnen het gebied liggen veel drinkwaterwinningen (beschermde gebieden) en het grondwatersysteem is erg kwetsbaar voor verontreinigende stoffen, zoals blijkt uit gedane metingen. Wij willen ons voor dit kwetsbare gebied inzetten voor een chemievrij beheer. Daarom is een impuls van duurzaam (chemievrij) beheer tijdens de eerste SGBP-planperiode noodzakelijk.

Ook zijn maatregelen nodig om de doelen voor beschermde gebieden (winningen menselijke consumptie en Natura 2000-gebieden) te halen. Het voorkomen van inbreng van verontreinigende stoffen en blijvend voldoen aan de milieukwaliteitseis in de drinkwaterwinningen vraagt om maatregelen. Deze maatregelen zijn gericht op het saneren van risicovolle bodemverontreinigingen, de aanpak van bestrijdingsmiddelen en de aanpak van zout en lekkage van rioolwater. Door deze maatregelen kan worden voorkomen dat een toename van de zuiveringsinspanning nodig is. Bovendien is er sprake van verdroging in Natura 2000-gebieden die vraagt om maatregelen.

---

⁶¹ Tekstvolgorde van paragraaf 3.4 is gewijzigd.

De meeste maatregelen die zijn gericht op de verbetering van de toestand van de grondwaterlichamen worden dan ook door de provincie geïnitieerd. Deze maatregelen zijn in dit Provinciaal Waterplan, Deelplan KRW vastgelegd. Bovendien vormt dit Provinciaal Waterplan, Deelplan KRW het kader voor de maatregelen die overige waterbeheerders gaan nemen.

De uitvoering van deze maatregelen voor grondwater ligt overwegend bij de provincie, het Rijk en het waterschap en deels bij gemeenten, (waterwin)bedrijven en terreinbeheerders. Het beleid om deze KRW-doelen (en andere grondwatergerelateerde doelen) te realiseren, staat beschreven in het Grondwaterplan (vastgesteld door PS in februari 2008) en bijbehorend uitvoeringsprogramma. [Het uitvoeringsprogramma is voor het eerst vastgesteld in februari 2009 en wordt vervolgens jaarlijks geactualiseerd](#). Net als voor oppervlaktewaterlichamen bouwen de meeste van deze grondwatermaatregelen voort op het huidige beleid. De KRW zorgt echter wel voor een versnelde uitvoering.

3.4.1 Onderzoeken en saneren van risicovolle bodemverontreinigingen

In de grondwaterdetailanalyse die wij als provincie hebben verricht (provincie Utrecht, 2008), is uitgezocht welke van de verdachte en bekende bodemverontreinigingslocaties een reële bedreiging kunnen vormen voor de ruwwaterkwaliteit van de winningen voor menselijke consumptie. Ondanks een scherpe selectie is dit een vrij omvangrijke werkvoorraad; ruim 340 potentiële locaties. Het betreft historische bodemverontreinigingslocaties die veelal onvoldoende zijn onderzocht om te weten of ze werkelijk een bedreiging vormen voor de winning. Deze locaties zullen met prioriteit worden onderzocht. Naar verwachting zal voor een klein deel (voorlopig is uitgegaan van een kwart van de onderzochte locaties) van deze locaties een sanering of gebiedsgerichte beheersing nodig zijn.

De maatregelen bestaan dus vooral uit het doen van onderzoek en – waar mogelijk – het uitvoeren van de nodig gebleken

sanering. Het bevoegde gezag (provincie of gemeenten Utrecht of Amersfoort) of derden (bedrijven) dragen zorg voor:

- Onderzoeken bodemverontreinigingslocaties waarvan nu is aangenomen dat ze drinkwaterwinningen of andere consumptieve winningen bedreigen;
- Optioneel: sanering of beheersing van die bodemverontreinigingslocaties waarvan uit het (nog te verrichten) onderzoek blijkt, dat ze voor een winning nopen tot uitbreiding van de zuiveringsinspanning.

Vrijwel alle gemeenten worden gevraagd mee te werken aan historische en oriënterende (en voor sommige gevallen nadere) bodemonderzoeken. Dit betreft onder meer het screenen van de lijsten met bedreigende locaties, het inbrengen van lokale kennis en eventueel het uitvoeren van onderzoeken. Dit betreft de gemeentes Amersfoort, Leusden, Soest, De Bilt, Maarssen, Bunnik, Wijk bij Duurstede, Utrechtse Heuvelrug, Utrecht, Montfoort, Lopik, Nieuwegein, IJsselstein, Rheden, Houten, Vianen, Woerden, Zeist, Bunschoten, Woudenberg en Veenendaal. Indien risico's voor de ruwwaterkwaliteit van de winningen voor menselijke consumptie aanwezig blijken, zal voor enkele locaties een saneringsplan (eventueel inclusief een monitoringsplan) worden opgesteld en uitgevoerd. Aansturing ⁶²gebeurt door de provincie, uitgezonderd voor Amersfoort en Utrecht.

3.4.2 Reduceren van de verontreiniging door bestrijdingsmiddelen

Voor enkele bestrijdingsmiddelen wordt op een aantal grondwatermeetlocaties en in enkele winningen de norm van 0,1 µ/l overschreden. Deze kunnen een risico vormen voor de drinkwatervoorziening. Om deze overschrijdingen beter in beeld te krijgen en terug te dringen, zijn maatregelen ⁶³opgenomen die voortgaan op het ingezette rijks- en provinciale beleid ten

⁶² Verwijderd: komt vanuit

⁶³ Verwijderd: opgevoerd

aanzien van bestrijdingsmiddelen. In dit kader zal het bestrijdingsmiddelengebruik door gemeenten worden gemonitord door de provincie en stelt de provincie een emissiereductieprogramma bestrijdingsmiddelen op. Bij de uitvoering van dit programma zal met name communicatie, voorlichting en stimuleringsbeleid richting gemeenten en terreinbeheerders/-eigenaren aan de orde zijn.

Een en ander sluit goed aan op de lijn uit het Provinciaal Grondwaterplan 2008-2013 en lopende projecten op gebied van duurzaam beheer. Het gehele maatregelenpakket (monitoring, inventarisatie, evaluatie gebruik, reductie milieubelasting en handhaving) sluit bovendien aan op het versterken van het nieuwe (landelijke) bestrijdingsmiddelenbeleid. In Utrecht maken we onderscheid tussen de gebieden op en langs de Utrechtse Heuvelrug en de gebieden daarbuiten.

Utrechtse Heuvelrug

Als provincie nemen wij op en langs de Utrechtse Heuvelrug de volgende maatregelen:

- Intensivering van de monitoring van het grondwater. Uitgegaan wordt van jaarlijkse metingen op twintig meetlocaties in de vorm van peilbuizen met een ondiep en diep monitoringsfilter;
- Verzamelen van gegevens van het bestrijdingsmiddelengebruik⁶⁴;
- Evaluatie van het geïnventariseerde gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen (één keer per twee jaar);
- Handhaving. Uitgegaan wordt van een tweejaarlijkse handhavingsronde, die de provincie uitvoert in samenwerking met andere organisaties zoals de AID en de waterschappen;
- Reductie milieubelasting bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug, zodat aan de KRW-normering voor grondwater **blijvend** wordt voldaan. De emissiereductie wordt in nauwe samenwerking met betrokken partijen (gemeenten,

bedrijven, landbouw, ProRail en Vitens) gerealiseerd door uitgekend terreinbeheer en innovaties in onkruidbestrijding. Deze maatregel draagt bij aan de implementatie van de maatregelen die specifiek aan gemeenten, LTO-Noord/landbouw, Kamer van Koophandel (bedrijven) en ProRail worden gevraagd (zie hierna). De provincie vervult in de aanpak de trekkerrol.

- Aan de gemeenten op de Utrechtse Heuvelrug wordt gevraagd:
- zeer terughoudend te zijn in het gebruik van bestrijdingsmiddelen, zo mogelijk op het niveau van Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau 'goud' (chemievrij beheer en duurzame inrichting van groene en verharde terreinen), maar anders op het niveau 'zilver' (alleen in uitzonderingssituaties bestrijdingsmiddelen gebruiken op verhardingen en in openbaar groen). Dit beheer wordt in elk geval voor de 100-jaarszones van de waterwinningen als KRW-maatregel aangemerkt en geldt voor de gemeenten Amersfoort, Utrechtse Heuvelrug, Soest, Zeist, De Bilt en Leusden;
  - gebruiksgegevens te verzamelen en aan te leveren van de bestrijdingsmiddelen binnen de gemeente voorzover gelegen op de Utrechtse Heuvelrug (eigen gebruik en wat op openbare terreinen door aannemers wordt gebruikt).

---

⁶⁴ Verwijderd: Deze worden ingezameld door de provincie en aangeleverd op regionaal niveau door LTO-Noord en gemeenten.

Tabel 3. *KRW-maatregelen in de 4 grondwaterlichamen*

Maatregelen in NLGW0004: Zand Rijn-Midden	2010-2015	na 2015	Eindtotaal
Bronmaatregelen			
Bestrijding zoutgehalten in waterwinningen: terughoudend strooi beleid zout + prioriteit rioolvervang in kwetsbare gebieden	pm		pm
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: alleen in uitzonderingssituaties bestrijdingsmiddelengebruik op verhardingen en in openbaar gebied	€ 246.000		€ 246.000
Totaal Bronmaatregelen	€ 246.000 + pm		€ 246.000 + pm
Inrichtingsmaatregelen			
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Groot Zandbrink	€ 200.000	€ 1.160.000	€ 1.360.000
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Hel & Blauwe Hel (behorend bij Bennekomse Meent)	€ 350.000	€ 400.000	€ 750.000
Totaal Inrichtingsmaatregelen	€ 550.000	€ 1.560.000	€ 2.110.000
Instrumentele maatregelen			
Aanpak puntbronnen: Aanpassen afwegingskader WBB: bij beschikkingen binnen 100-jaarszone rekening houden met winning	werkafspraak		€ 0
Aanpak puntbronnen Amersfoort-Berg: Werkvoorraad bodemonderzoek en sanering 17 Wbb locaties	€ 800.000	€ 1.125.000	€ 1.925.000
65			
66			
Aanpak puntbronnen Eemdijk: Werkvoorraad bodemonderzoek en sanering 1 locatie	€ 7.000		€ 7.000
Aanpak puntbronnen Koelewijn: Werkvoorraad bodemonderzoek en sanering 1 Wbb locatie	€ 7.000		€ 7.000
67 Reductie bestrijdingsmiddelen Gravis: Opvragen en evalueren ruwwaterkwaliteit	€ 18.000		€ 18.000
67 Reductie bestrijdingsmiddelen Koelewijn: Opvragen en evalueren ruwwaterkwaliteit	€ 18.000		€ 18.000
67 Reductie bestrijdingsmiddelen Muys: Opvragen en evalueren ruwwaterkwaliteit	€ 18.000		€ 18.000
Aanpak puntbronnen Soestduinen: Werkvoorraad bodemonderzoek en sanering 15 Hbb + 4 Wbb locaties	€ 603.000	€ 750.000	€ 1.353.000
Aanpak puntbronnen Veenendaal: Werkvoorraad bodemonderzoek en sanering 15 Hbb + 26 Wbb locaties	€ 1.178.000	€ 1.500.000	€ 2.678.000
Aanpak puntbronnen Woudenberg: Werkvoorraad bodemonderzoek en sanering 3 Hbb + 1 Wbb locaties	€ 41.000		€ 41.000
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: 2-jaarlijkse handhavingsronde gebruik bestrijdingsmiddelen	werkafspraak		€ 0
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: intensivering jaarlijkse grondwatermonitoring	€ 60.000		€ 60.000
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: opstellen emissiereductieprogramma bestrijdingsmiddelen	€ 430.000		€ 430.000
Reductie bestrijdingsmiddelen: Inventarisatie gebruik bestrijdingsmiddelen a.d.h.v. registratie door gemeenten	€ 24.000		€ 24.000
Reductie bestrijdingsmiddelen: Evaluatie gebruik chemische bestrijdingsmiddelen (1 keer per 2 jaar)	€ 24.000		€ 24.000
Totaal Instrumentele maatregelen	€ 3.244.000	€ 3.375.000	€ 6.595.000
Totaal NLGW0004: Zand Rijn-Midden	€ 4.040.000 + pm	€ 4.935.000	€ 8.975.000 + pm

⁶⁵ Verwijderd: Aanpak puntbronnen: Bodemonderzoek 22 risicovolle verontreinigingslocaties, kosten 2010-2015 €16.000

⁶⁶ Verwijderd: Aanpak puntbronnen: Dossieronderzoek naar 16 benzinestations, kosten 2010-2015: werkafspraak

Maatregelen in NLGW0005: Zand Rijn-West	2010-2015	na 2015	Eindtotaal
Bronmaatregelen			
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: alleen in uitzonderingssituaties bestrijdingsmiddelengebruik op verhardingen en in openbaar gebied	€ 582.750		€ 582.750
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: opstellen emissiereductieprogramma bestrijdingsmiddelen	€ 780.000		€ 780.000
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: regionale aanpak Heuvelrug	werkafpraak		€ 0
Bestrijding zoutgehalte waterwinning: terughoudend strooi beleid voor winning Driebergen	pm		pm
Totaal Bronmaatregelen	€ 1.362.750		€ 1.362.750
Instrumentele maatregelen			
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: 2-jaarlijkse handhavingsronde gebruik bestrijdingsmiddelen	werkpraraak		€ 0
Reductie bestrijdingsmiddelen Utrechtse Heuvelrug: intensivering jaarlijkse grondwatermonitoring	€ 126.000		€ 126.000
Reductie bestrijdingsmiddelen: evaluatie gebruik chemische bestrijdingsmiddelen (1x per 2 jaar)	€ 42.000		€ 42.000
Reductie bestrijdingsmiddelen: Inventarisatie gebruik bestrijdingsmiddelen a.d.h.v. registratie door gemeenten	€ 42.000		€ 42.000
Reductie bestrijdingsmiddelen PS Groenekan: Bronnenanalyse bestrijdingsmiddelen	€ 30.000		€ 30.000
Aanpak puntbronnen PS Groenekan: onderzoek werkvoorraad 7 locaties (+8 in Gemeente Utrecht)	€ 489.000	€ 750.000	€ 1.239.000
Aanpak puntbronnen PS Beerschoten: onderzoek werkvoorraad 5 HBB + 13 WBB	€ 705.000	€ 1.125.000	€ 1.830.000
Aanpak puntbronnen PS Bilthoven: onderzoek werkvoorraad 4 HBB + 3 WBB	€ 101.000		€ 101.000
Aanpak puntbronnen PS Doorn: onderzoek werkvoorraad 3 HBB + 2 WBB	€ 84.000		€ 84.000
Aanpak puntbronnen PS Zeist: onderzoek werkvoorraad 27 HBB + 26 WBB	€ 1.276.000	€ 1.500.000	€ 2.776.000
⁶⁷ Reductie bestrijdingsmiddelen RCN het Grote Bos Doorn: opvragen en evalueren ruwwaterkwaliteit	€ 18.000		€ 18.000
⁶⁷ Reductie bestrijdingsmiddelen Vrumona Bunnik: opvragen en evalueren ruwwaterkwaliteit	€ 18.000		€ 18.000
Totaal Instrumentele maatregelen	€ 2.931.000	€ 3.375.000	€ 6.306.000
Totaal NLGW0005: Zand Rijn-West	€ 4.293.750	€ 3.375.000	€ 7.668.750

⁶⁷ Verwijderd: Aanpak puntbronnen

Maatregelen in NLGW0012: Deklaag Rijn-West		2010-2015	na 2015	Eindtotaal
Bronmaatregelen				
Reductie bestrijdingsmiddelen Bethunepolder: mechanische bestrijding wingebed		€ 420.000		€ 420.000
Totaal Bronmaatregelen		€ 420.000		€ 420.000
Inrichtingsmaatregelen				
Anti-verdrogingsmaatregelen: Natura 2000 Overlangbroek: aanpassen interne en externe waterhuishouding		€ 670.000		€ 670.000
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 De Meije: Verdrogingsbestrijding 2e planperiode			€ 500.000	€ 500.000
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Kolland: eventueel aanpassen externe waterhuishouding			€ 240.000	€ 240.000
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Noorderpark: Verdrogingsbestrijding 2e planperiode			€ 5.900.000	€ 5.900.000
Totaal Inrichtingsmaatregelen		€ 670.000	€ 6.640.000	€ 7.310.000
Instrumentele maatregelen				
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 De Meije: onderzoek nut-noodzaak vergroten bufferzone		€ 30.000		€ 30.000
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 De Meije: uitvoeren watergebiedsplan Zegveld		€ 350.000		€ 350.000
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Kolland: onderzoek referentie (vernat t.o.v. situatie voor aanleg stuw Amerongen)		€ 30.000		€ 30.000
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Noorderpark: 10% reductie wegzigging omgeving Bethunepolder		€ 1.500.000		€ 1.500.000
Aanpak puntbronnen PS Bethunepolder: onderzoek werkvoorraad 8 HBB + 22 WBB		€ 1.085.000	€ 1.500.000	€ 2.585.000
Aanpak puntbronnen PS Bunnik - Vrumona: onderzoek werkvoorraad onderzoek 6 WBB		€ 270.000	€ 375.000	€ 645.000
Aanpak puntbronnen PS Bunnik: onderzoek werkvoorraad 6 HBB + 10 WBB		€ 531.000	€ 750.000	€ 1.281.000
Aanpak puntbronnen PS Cothen: Onderzoek 1 WBB locatie		€ 7.000		€ 7.000
Aanpak puntbronnen PS De Meern: Onderzoek 1 WBB locatie		€ 35.000		€ 35.000
Aanpak puntbronnen PS Leidsche Rijn: onderzoek werkvoorraad 25 locaties gemeente Utrecht		€ 1.641.000	€ 2.625.000	€ 4.266.000
Aanpak puntbronnen PS Linschoten: onderzoek werkvoorraad 1 WBB en 1 HBB		€ 43.000		€ 43.000
Aanpak puntbronnen PS Lopik: onderzoek werkvoorraad 1 WBB en 1 HBB		€ 42.000		€ 42.000
Aanpak puntbronnen PS Montfoort: onderzoek werkvoorraad 5 HBB + 3 WBB		€ 277.000	€ 375.000	€ 652.000
Aanpak puntbronnen PS Nieuwegein: onderzoek werkvoorraad 8 HBB + 5 WBB		€ 295.000	€ 375.000	€ 670.000
Aanpak puntbronnen PS Tull en 't Waal: onderzoek werkvoorraad 1 HBB + 1 WBB		€ 8.000		€ 8.000
Aanpak puntbronnen PS Vianen Panoven: onderzoek werkvoorraad 1 HBB + 1 WBB		€ 725.000	€ 750.000	€ 1.475.000
Aanpak puntbronnen PS Woerden - Kamerik: onderzoek werkvoorraad 20 HBB + 13 WBB		€ 1.037.000	€ 1.500.000	€ 2.537.000
Aanpak puntbronnen United soft drinks: onderzoek werkvoorraad 2 locaties in de gemeente Utrecht		€ 53.000		€ 53.000
Reductie bestrijdingsmiddelen De Ruijter Heinz : opvragen en evalueren ruwwaterkwaliteit		€ 18.000		€ 18.000
68 Reductie bestrijdingsmiddelen PS Bunnik & Vrumona: bronnenganalyse bestrijdingsmiddelen		€ 30.000		€ 30.000

⁶⁸ Deze regel is in het Ontwerp Deelplan KRW weggevallen

Reductie bestrijdingsmiddelen Bethunepolder: bronnenanalyse bestrijdingsmiddelen	€ 30.000		€ 30.000
Reductie bestrijdingsmiddelen United soft drinks Utrecht: Opvragen en evalueren ruwwaterkwaliteit	€ 18.000		€ 18.000
Maatregelen in NLGW0012: Deklaag Rijn-West (vervolg)	2010-2015	na 2015	Eindtotaal
Reductie bestrijdingsmiddelen PS Woerden-Kamerik: bronnenanalyse bestrijdingsmiddelen	€ 30.000		€ 30.000
Totaal Instrumentele maatregelen	€ 8.085.000	€ 8.250.000	€ 16.335.000
Totaal NLGW0012: Deklaag Rijn-West	€ 9.175.000	€ 14.890.000	€ 24.065.000
Maatregelen in NLGW0011: Zout Rijn-West	2010-2015	na 2015	Eindtotaal
Inrichtingsmaatregelen			
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Botshol: natuurlijker peilbeheer	€ 190.000		€ 190.000
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Botshol: uitgraven petgaten	inbegrepen		inbegrepen
Totaal Inrichtingsmaatregelen	€ 190.000		€ 190.000
Instrumentele maatregelen			
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Botshol: onderzoek naar het aansluiten van polder Nellestein	inbegrepen		inbegrepen
Anti-verdrogingsmaatregelen Natura 2000 Botshol: Maatregelen 2e planperiode		pm	pm
Totaal Instrumentele maatregelen	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal NLGW0011: Zout Rijn-West	€ 190.000	€ 0	€ 190.000
Eindtotaal	€ 17.698.750	€ 23.200.000	€ 40.898.750
	+ pm	+ pm	+ pm

Als provincie Utrecht willen we door samenwerking, kennisoverdracht en stimulering voorkomen, dat gemeenten die al chemievrij werken een stap terug zouden zetten. Dit sluit aan bij het beleid volgens de Grondwatervisie Utrechtse Heuvelrug, waar het Grondwaterplan provincie Utrecht 2008-2013 naar verwijst. De provincie maakt met deze gemeenten afspraken over het voortzetten van het huidige beheer en eventueel verdere emissiereductie wat betreft het beheer van onverharde terreinen en openbaar groen. Daarbij kan en wil de provincie projectmatige financiering inzetten om dit te faciliteren.

Van ProRail en LTO-Noord (de landbouwsector) wordt gevraagd:

- gegevens te verzamelen van hun gebruik van bestrijdingsmiddelen op regionaal niveau en om deze gegevens aan te leveren aan de provincie;
- mee te werken aan de projecten gericht op vermindering van de milieubelasting (minder uitspoeling naar grondwater) die door de provincie worden ingezet; voor de landbouw gaan we ervan uit, dat de projecten gericht op emissiereductie kostenneutraal zijn voor de gebruikers; projecten gericht op emissiereductie kunnen ook op andere aspecten (zoals mestgebruik) betrekking hebben, namelijk waar dit gebruik knelpunten oplevert voor de zeer kwetsbare drinkwaterwinningen of indirect voor andere afhankelijke belangen (zoals oppervlaktewater of natuur waaronder Natura 2000-gebieden).

Aan de Kamer van Koophandel (bedrijven) wordt gevraagd om mee te werken aan de projecten gericht op reductie van milieubelasting (in de vorm van minder uitspoeling naar grondwater) die door de provincie worden ingezet, dan wel om aansluiting te zoeken bij initiatieven van het bedrijfsleven voor emissiereductie. Het gaat met name om het beheer op bedrijventerreinen.

Van Vitens verwachten we samenwerking op het gebied van meetgegevens en actieve betrokkenheid bij het duurzaam beheer van het grondwater op de Utrechtse Heuvelrug.

Van de Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en waterschap Vallei en Eem verwachten we samenwerking en afstemming met de oppervlaktewatermaatregelen.

Kwetsbare winningen

Er zijn enkele waterwinningen buiten de Utrechtse Heuvelrug (Woerden, Bunnik, Groenekan en Bethunepolder) die kampen met verontreiniging door bestrijdingsmiddelen. Voor deze kwetsbare winningen voert de provincie al enkele jaren projecten uit, gericht op emissiereductie van lokale bronnen die het grondwater direct kunnen bedreigen (zoals gebruik van bestrijdingsmiddelen in de fruitteelt in Bunnik). De bestrijdingsmiddelen komen bij deze winningen naar verwachting voor een belangrijk deel in het grondwater door infiltrerend oppervlaktewater. Als provincie Utrecht zullen wij de volgende maatregelen treffen:

- Voortzetting van bestaande samenwerkingsprojecten (waarvoor het kader is gegeven in het Provinciaal Grondwaterplan) gericht op informatie-uitwisseling en voorbeeldwerking zoals het Praktijknetwerk Duurzaam Terreinbeheer met gemeenten; dit netwerk loopt eind 2008 af, maar wordt in afgeslankte vorm voortgezet;
- Voortzetting verbod op gebruik bestrijdingsmiddelen in waterwingebied Bethunepolder (regels in provinciale milieuverordening); hierbij blijft de sector drinkwater van Waternet de kosten dragen van schade- en onkruidbeheersvergoedingen in de landbouw;
- Nog nader in te vullen afspraken over het niet gebruiken van bestrijdingsmiddelen en duurzame emissiereductie in relatie tot de winningen.

Van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en sector drinkwater van Waternet vragen we de volgende maatregelen:

- Uitvoeren bronnenanalyse herkomst bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater rond de winningen Woerden-Kamerik, Bunnik/Vrumona, Groenekan en de Bethunepolder.

- Betrokkenheid bij bronnenonderzoek (kosten nihil);
- Op basis van de uitkomsten van de bronnenanalyse kan worden overgegaan tot het nemen van specifieke bron- en/of effectgerichte maatregelen.

Van de gemeenten wordt het volgende gevraagd:

- Rond de winningen Woerden, Groenekan (gemeente De Bilt), Bunnik en Bethunepolder (gemeenten Maarssen en Breukelen): verzamelen en aanleveren gebruiksgegevens bestrijdingsmiddelen (eigen gebruik en wat op openbare terreinen door aannemers wordt gebruikt).

3.4.3 Industriële winningen

Van de bedrijven met industriële winningen vragen we om grondwaterkwaliteitsgegevens beschikbaar te stellen. In de provincie is een aantal grondwaterwinningen van levensmiddelenindustrieën bestemd voor menselijke consumptie. Voor deze industriële winningen is het milieutekort niet goed aan te geven, omdat hier anders dan bij drinkwaterwinningen de metingen van de grondwaterkwaliteit niet beschikbaar zijn. Daarom wordt het verzamelen en evalueren van de grondwaterkwaliteit van deze winningen als KRW-maatregel opgenomen. Met de bedrijven zal overleg worden gevoerd en afspraken worden gemaakt hoe en onder welke voorwaarden hun meetgegevens van de grondwaterkwaliteit ter beschikking zullen worden gesteld. Ook zal worden nagegaan in hoeverre voor deze categorie winningen een bepaald specifiek beschermingsregime noodzakelijk en haalbaar is.

3.4.4 Zout en lekkage rioolwater

Voor enkele drinkwaterwinningen op de Utrechtse Heuvelrug vormt toepassing van strooizout en/of lekkage van rioolwater uit gemengde stelsels een bedreiging voor de ruwwaterkwaliteit. Van gemeenten worden daarom de volgende maatregelen gevraagd:

- Voor de drinkwaterwinningen Amersfoort-Berg en Driebergen: in het grondwaterbeschermingsgebied een terughoudend

beleid voeren wat betreft het strooien van zout op wegen en dergelijke (conform huidig beleid);

- Voor de drinkwaterwinning Amersfoort: oude of lekkende riolen in het grondwaterbeschermingsgebied met prioriteit vervangen (conform huidig beleid).

Een overzicht van de afzonderlijke maatregelen gericht op de grondwaterlichamen in de provincie Utrecht is hiervoor opgenomen. In bijlage 4 wordt een specifiek overzicht gegeven van de maatregelen ten behoeve van de Natura 2000-gebieden en in bijlage 5 zijn de grondwatermaatregelen ten behoeve van het SGBP Rijndelta samengevat.

3.4.5 Aanpak van de verdroging in Natura 2000-gebieden

Er is sprake van verdroging van zes grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden. Voor ieder gebied is nagegaan welke anti-verdrogingsmaatregelen effectief en haalbaar zijn. Er is tussen de provincie, de waterschappen en het ministerie van LNV overeenstemming over de in het SGBP op te nemen maatregelen voor de aanpak van de verdroging in de grondwaterafhankelijke Natura 2000-gebieden (Noorderpark – onderdeel van de Oostelijke Vechtplassen, Botshol, De Meije, Kolland en Overlangbroek, Hel en Blauwe Hel – onderdeel van de Bennekomse Meent, Groot Zandbrink). Voor een aantal van de gebieden kunnen de doelen naar verwachting pas in de volgende KRW-planperiode(n) worden bereikt (na 2015), omdat niet alle benodigde maatregelen op korte termijn kunnen worden gerealiseerd. Voor zogenoemde 'sense of urgency'-gebieden (Noorderpark, de Meije, Hel en Blauwe Hel en Groot Zandbrink) worden in ieder geval in de periode 2010-2015 die maatregelen getroffen die nodig zijn om de toestand niet verder te laten verslechteren. De anti-verdrogingsmaatregelen zijn opgenomen in het AVP (via ILG).

Voor het gebied Kolland is de verdrogingssituatie onduidelijk. Mogelijk was hier de referentiesituatie droger dan de huidige

situatie. Daarom wordt hier als KRW-maatregel voor 2015 alleen ingezet op onderzoek. Een en ander is gespecificeerd in bijlage 4.

3.5 Kosten

De voorziene investeringskosten tot 2027 van de KRW-maatregelen in de grondwaterlichamen in de provincie Utrecht liggen in de orde van grootte van 40 miljoen euro.

In de periode tot 2015 wordt hiervan ruim 40 procent gerealiseerd. Deze kosten kennen de volgende globale verdeling naar type maatregelen:

- Antiverdrogingsmaatregelen: 11,5 miljoen euro
Het gaat hierbij in totaal om maatregelen in de periode 2010-2015 met kosten in de orde van grootte van 3,32 miljoen euro. Deze antiverdrogingsmaatregelen zijn begroot in de Agenda Vitaal Platteland (AVP, via het instrumentarium ILG). Hiervan wordt de helft door het Rijk betaald en wordt de andere helft (globaal) gelijkelijk verdeeld tussen enerzijds de provincie en anderzijds de waterschappen, waterleidingbedrijven (op die plekken waar zij mede het probleem veroorzaken) en terreineigenaren. Voor de periode 2010-2015 betekent dit een provinciale bijdrage van ongeveer 825.000 euro.

In de periode na 2015 wordt een opgave van 8,2 miljoen euro voorzien plus eventueel extra noodzakelijk en effectief gebleken maatregelen;

- Aanpak puntbronnen (bodemsanerings): 26,5 miljoen euro
Het merendeel van de circa 340 locaties die van belang zijn voor de KRW wordt met prioriteit in de saneringsprogramma's (periode 2010-2014) opgenomen. In totaal zijn de kosten van deze onderzoeken (en van de sanering van een kwart van de onderzochte locaties) in de periode 2010-2015 grof geraamd op 11,4 miljoen euro. Financiering van onderzoek of sanering voor de komende periode voor spoedlocaties, met uitzondering van bedrijventerreinen, is gebaseerd op rijksbudget (VROM). **Het door VROM voor de periode tot en**

met 2014 toegekende bodemsaneringsbudget gaat over veel meer dan alleen de KRW-saneringmaatregelen. Dit budget lijkt ontoereikend, maar mogelijk kunnen tijdens de zogenaamde midterm review (kader Convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties) in 2011 nadere afspraken worden gemaakt.⁶⁹

Voor de periode na 2015 wordt nog eens een investering geraamd van 15 miljoen euro;

- Reductie bestrijdingsmiddelen: 3 miljoen euro
Op de Utrechtse Heuvelrug 2,3 miljoen, buiten de Utrechtse Heuvelrug 0,6 miljoen, evaluatie ruwwaterkwaliteit industriële winningen: 0,05 miljoen. De regio rondom de reductie van bestrijdingsmiddelen ligt bij de provincie Utrecht; wij stellen een emissiereductieprogramma bestrijdingsmiddelen op en benaderen de betreffende gemeenten om dit beleid actief te gaan en/of blijven uitvoeren. De provinciale bijdrage aan deze maatregelen ligt in de orde van grootte van 1,5 tot 2 miljoen euro. Deze kosten worden gemaakt in de periode 2010-2015; na 2015 moet het stimuleringsbeleid hebben geresulteerd in een nieuwe aanpak die met goede afspraken, monitoring en handhaving kan worden voortgezet.

3.6 Ontheffingen

Fasering van maatregelen is een van de ontheffingsmogelijkheden die de KRW biedt. Dit is aan de orde als maatregelen om de doelen te realiseren niet allemaal voor 2015 kunnen worden getroffen. Dit geldt ook voor de grondwatermaatregelen. Een aantal daarvan kan vanwege technische onhaalbaarheid niet worden uitgevoerd in de periode tot 2015. Dit geldt met name voor de onderzoeken van de mogelijk verontreinigde bodemlocaties; het huidige tempo van onderzoeken wordt, zeker voor de KRW-locaties, opgeschroefd. Nu echter kan al worden voorzien, dat niet alle onderzoeken en

⁶⁹ Verwijderd: In de loop van 2009 zal op basis van een nadere inventarisatie meer duidelijkheid worden verkregen over het provinciale aandeel in deze kosten.

de daarop volgende saneringen voor 2015 kunnen worden uitgevoerd.
De overige ontheffingsmogelijkheden, te weten doelverlaging, tijdelijke achteruitgang en nieuwe activiteiten zijn in dit plan niet aan de orde.

4. Monitoring

4.1 Effectmonitoring KRW

Monitoring is nodig om inzicht te krijgen in de toestand van het oppervlakte- en grondwater en in de effecten van maatregelen. Dit is van belang om in 2015 een goed beeld te kunnen vormen van de effectiviteit van maatregelen en eventuele aanpassingen in het maatregelenpakket.

De KRW schrijft drie soorten (effect)monitoring voor:

- Toestand en trend (T&T) monitoring
Deze monitoring heeft tot doel een globale beoordeling van de wateren te geven en veranderingen hierin te signaleren. De gegevens worden eens per zes jaar verzameld. Deze monitoring betreft metingen van prioritair stoffen en overige stoffen met een EU-norm alsook van algemeen fysisch-chemische, biologische en hydromorfologische parameters. In 2013 vindt een evaluatie plaats, waarbij wordt bepaald in hoeverre de doelen voor de waterlichamen zijn bereikt;
- Operationele monitoring (OM)
Het monitoren van alle waterlichamen die het gevaar lopen de gewenste toestand in 2015 niet te bereiken; ook willen we met deze operationele monitoring beoordelen of de maatregelenpakketten het gewenste effect tot gevolg hebben. De monitoring richt zich alleen op de parameters die de veranderingen in de toestand het beste indiceren. De meetnetten worden in de afzonderlijke waterbeheerplannen van de waterschappen toegelicht;
- Monitoring voor nader onderzoek (alleen oppervlaktewater)
Dit type monitoring is aan de orde om inzicht te verschaffen in nog onbekende oorzaken van een niet goede toestand. Dit biedt dan ⁷⁰extra informatie om bij het opstellen van het

---

⁷⁰ Verwijderd: aanvullende

volgende waterplan aanvullende, adequate maatregelen door te voeren.

4.1.1 Meetnet oppervlaktewater

Al jarenlang worden door de waterschappen metingen verricht in het oppervlaktewatersysteem. De KRW heeft ten opzichte van de zaken die momenteel al worden gemeten slechts betrekking op een beperkt aantal meetpunten en een beperkt aantal aspecten.
⁷¹

4.1.2 Meetnet grondwater

De provincie is verantwoordelijk voor de grondwatermonitoring. Voor het bepalen van de toestand en trend met betrekking tot de grondwaterkwaliteit is een meetnet ingericht dat de volgende aspecten meet: het evenwicht tussen onttrekking en aanvulling, veranderingen van stijghoogte in Natura 2000-gebieden en de invloed van grondwaterkwaliteit op oppervlaktewater. Voor het meten van de toestand en trend met betrekking tot de grondwaterkwaliteit geldt, dat is gekeken naar de algemene grondwaterkwaliteit (basiskwaliteit), het volgen van intrusies van zouten, de effecten op de ecologische of chemische kwaliteit van oppervlaktewaterlichamen, de specifieke grondwaterkwaliteit voor terrestrische ecosystemen en de effecten op

---

⁷¹ Verwijderd: De waterschappen zijn verantwoordelijk voor het voldoen aan de eisen ten aanzien van monitoring (ecologische en chemische kwaliteit) en nemen in hun waterbeheerplan hun monitoringsprogramma's op. Voetnoot verwijderd: Over de precisie en betrouwbaarheid van het formele KRW-meetnet bestaat landelijk discussie. In het SGBP Rijndelta is de formele kaart met de toestandbepaling opgenomen op basis van meetgegevens uit het KRW monitoringsprogramma. Gebleken is dat met het formele KRW-meetnet eigenlijk geen representatief beeld van de huidige situatie kan worden gegeven; de oorzaak ligt in de beperkte selectie van meetpunten, waardoor niet alle afzonderlijke waterlichamen worden gerepresenteerd. Voor de formele toestandbepaling (richting Brussel) mogen echter geen aanvullende meetgegevens worden gebruikt. In 2009 zal op basis van een evaluatie – onder leiding van het ministerie van Verkeer en Waterstaat – het KRW-meetnet worden aangepast.

drinkwaterproductiemogelijkheden (hiervoor zijn primair de waterbedrijven verantwoordelijk).

De monitoringmeetprogramma's voor het grondwater zijn opgesteld conform het landelijke 'Draaiboek monitoring voor de Kaderrichtlijn Water' (Ministerie van VROM, 2005). Het actuele provinciale monitoringsprogramma voor grondwater (zowel kwantiteit als chemie) dat is opgesteld ter invulling van art. 8 KRW is te vinden op www.krw.ncgi.nl.

Ten behoeve van het tweede SGBP (periode 2016-2021) zullen de toestand en trend op deze aspecten opnieuw worden bepaald⁷². Een jaarlijkse operationele monitoring in de periode 2010-2015 is niet nodig gebleken, omdat de grondwaterlichamen voldoen aan de KRW-doelen.

In de huidige opzet is het KRW-meetnet maar een gering onderdeel van de totale, reguliere meetnetten voor grondwater waarover de provincie beschikt. Zo bieden het primair meetnet grondwaterkwantiteit, het provinciaal meetnet grondwaterkwaliteit en het provinciaal meetnet freatische grondwaterkwaliteit meer inzicht in de regionale situatie van grondwaterkwantiteit en -kwaliteit. Het staat de provincie en andere waterbeheerders vrij om voor de eigen rapportages gebruik te maken van de meer specifieke informatie die beschikbaar is. Richting⁷³ EU wordt echter volstaan met de gegevens op basis van het formele KRW-meetnet.

---

⁷² Verwijderd: Het huidige meetnet is nog niet optimaal ingericht voor het meten van alle relevante aspecten (dit geldt onder andere voor het meetnet in beschermde gebieden en voor monitoring van de inbreng van verontreinigende stoffen).

Het monitoringsprogramma wordt daartoe in het voorjaar van 2009 in regionaal verband definitief gemaakt en verder geoptimaliseerd.

⁷³ Verwijderd: Brussel

4.2 Prestatiemonitoring KRW

Voor het kunnen uitvoeren van onze kaderstellende en toezichhoudende rol als provincie ten opzichte van de waterschappen, hechten wij eraan dat wij inzicht hebben in de voortgang van de uitvoering van maatregelen en in de mate waarin de door ons vastgelegde doelen worden bereikt⁷⁴. Dit is voor ons als provincie van belang om te verantwoorden richting het SGBP en daarmee aan ⁷⁵de EU. ⁷⁶Wij baseren ons daarbij - voor wat betreft het oppervlaktewater - op de voortgangsgegevens die de waterschappen hiertoe jaarlijks aanleveren. ⁷⁷Voor het grondwater hebben wij als provincie zelf een rapportageverplichting richting de rijksoverheid.

4.2.1 Provincie Utrecht

De voortgang in de uitvoering van de maatregelen door de provincie wordt jaarlijks door GS aan PS gerapporteerd.

4.2.2 Waterschappen

In de Waterverordening is bepaald, dat de waterschappen jaarlijks aan Gedeputeerde Staten (GS) rapporteren over de voortgang van de uitvoering van de waterbeheerplannen en de mate waarin de in het beheerplan gestelde doelen worden bereikt. Specifiek voor het onderdeel KRW betekent dit, dat door de waterschappen inzicht moet worden geboden in de voortgang van de uitvoering van de maatregelen die bijdragen aan het realiseren van de KRW-doelen zoals die per waterlichaam zijn vastgelegd. Als provincie hebben wij een toezichhoudende rol wat betreft de voortgang. De voortgangsrapportage⁷⁸ vormt de basis voor periodiek bestuurlijk overleg tussen de provincie en de

---

⁷⁴ Verwijderd: Deze prestatie-monitoring is van belang om de beleidscyclus (plannen maken, plannen uitvoeren, voortgang monitoren, plannen aanpassen) te kunnen doorlopen.

⁷⁵ Verwijderd: Brussel

⁷⁶ Verwijderd: Dit geldt voor zowel de provincie als voor de waterschappen (die moeten verantwoorden richting de provincie).

⁷⁷ Verwijderd: Ook de voortgang van de uitvoering wordt gemonitord.

⁷⁸ Verwijderd: hierover

waterschappen. De provincie en de waterschappen bepalen in nader overleg het gewenste detailniveau⁷⁹. GS zullen in een brief vastleggen, waarover⁸⁰ door de waterschappen gerapporteerd moet worden. Uitgangspunt is, dat de samenwerking tussen de provincie en het waterschap zich toespitst op de gezamenlijke beleidsvorming (met ieder een eigen rol hierin) en de uitvoering. Als blijkt dat doelen niet worden bereikt, omdat bepaalde maatregelen niet worden uitgevoerd, dan zullen wij de uitvoerende partijen hierop aanspreken en nadere afspraken maken over de uitvoering.

4.3 Kosten

Gezien het resultaatverplichte karakter van de KRW is monitoring van toenemend belang. Voor optimalisatie van het fysieke meetnet bovenop de reeds bestaande meetnetvoorzieningen houden wij als provincie rekening met een investering van maximaal 100.000 euro in de komende planperiode 2010-2015.

---

⁷⁹ en de vorm van de rapportages aan GS

⁸⁰ Verwijderd: de waterbeheerplannen moeten rapporteren.

Bijlage 1: Totstandkomingsproces waterplannen KRW

Het huidige beleid is als uitgangspunt genomen. In februari 2007 heeft de provincie Utrecht het bestaande provinciale beleid weergegeven in het zogenoemde inputdocument *Kansen voor KRW-implementatie in de provincie Utrecht*. Het document brengt het vigerend provinciaal beleid samen, thematisch en gebiedsgericht geordend. De betreffende afdelingen van de provinciale organisatie zijn bij de opstelling betrokken. De waterschappen hebben het document gehanteerd bij hun uitwerking van doelen en maatregelen en de provincie heeft het gehanteerd bij de opstelling van de detailanalyse voor grondwater.

De uitwerking van de doelen en maatregelen heeft plaatsgevonden in gebiedsprocessen die zijn doorlopen in de periode 2007-voorjaar 2008. In deze overleggen waren alle overheden vertegenwoordigd (Rijkswaterstaat, provincies, waterschappen en gemeenten); voor het oppervlaktewater waren de waterschappen trekker, de provincies trokken de uitwerking van grondwater. [In bijlage 8 is een overzicht gegeven van de gehouden participatiebijeenvakomsten.](#)

Afstemming tussen de waterbeheerders heeft in elk deelstroomgebied plaatsgevonden in de zogenoemde Regionale Ambtelijke Overleggen en Regionale Bestuurlijke Overleggen (RAO's/RBO's). De provincie Utrecht valt binnen de twee deelstroomgebieden Rijn-Midden en Rijn-West. Deelnemers zijn de regionale Directies van Rijkswaterstaat en het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV), de waterschappen, gemeenten en provincies. Maatschappelijke en belangenorganisaties zijn vertegenwoordigd in klankbordgroepen

die worden geïnformeerd en waaraan advies wordt gevraagd. In [de](#) twee geografische regio's zijn dan ook vergelijkbare trajecten doorlopen. Ook zijn maatschappelijke organisaties bij de uitwerkingen betrokken, veelal door deelname in klankbordgroepen.

Onderdeel van het gebiedsproces zijn ook bestuurlijke afstemmingsoverleggen, waarbij zoveel mogelijk is aangesloten bij bestaande overleggen en op verschillende niveaus (beheergebied van het waterschap, een deelgebied, op gemeenteniveau).

Doel van de gebiedsprocessen was eveneens om te komen tot harmonisatie van de aanpak. Dit is van belang voor:

- Een goede onderbouwing van de resultaten/gemaakte keuzes;
- Hanteren van afgesproken methodes (doelbepaling, keuzes van maatregelen);
- Een goede participatie van maatschappelijke organisaties/burgers;
- Een goede toepassing van andere EU-richtlijnen (grondwater, zwemwater, Natura 2000, nitraat);
- Goede afspraken van partijen over afwenteling van waterkwaliteitsbepalende stoffen;
- Dekking van de kosten.

Een voorbeeld hiervan is het totstandkomingsproces van de grondwaterdoelen en -maatregelen. De KRW stelt duidelijke opgaven voor de kwantiteit en kwaliteit van grondwater en de daarvan afhankelijke beschermde waarden. Daarom zijn door de provincies in de periode 2004-2006 grondwaterlichamen en winningen voor menselijke consumptie aangewezen en voorlopig gekarakteriseerd. In 2006 heeft de provincie de doelen, maatregelen en kosten voor grondwater globaal verkend op het niveau van Rijn-West en Rijn-Midden. In deze studie zijn milieutekorten gesignaleerd voor bodemverontreinigingen rond drinkwaterwinningen, bestrijdingsmiddelen en verdroging in VHR-gebieden. Voor deze milieutekorten zijn grotsteden met

maatregelen opgesteld met per maatregel een globale beoordeling van effecten, kosten en maatschappelijke haalbaarheid. Deze resultaten zijn als vertrekpunt voor de grondwaterdetailanalyse gehanteerd. Tijdens de detailanalyse zijn de milieutekorten meer gedetailleerd en met meer (meet)gegevens in beeld gebracht. Om draagvlak voor (h)erkenning van milieutekorten en de meest kosteneffectief geachte maatregelen te verkrijgen, heeft de provincie bij uitvoering van de detailanalyse overleggen gevoerd met diverse organisaties over de knelpunten, de effectiviteit en haalbaarheid van mogelijke maatregelen. Gedurende het project heeft regelmatig overleg met belanghebbenden plaatsgevonden: enerzijds tijdens de gebiedsoverleggen die door de waterschappen zijn georganiseerd, anderzijds tijdens bilaterale overleggen en drie brede werksessies (18 september 2007, 4 en 7 februari 2008) die door de Werkgroep Grondwater van de provincie zijn georganiseerd. Het voorgelegde maatregelenpakket komt vrijwel geheel overeen met hetgeen tijdens deze laatste werksessies is voorgelegd aan de betrokken partijen.

Bij de uitwerking van de doelen, maatregelen en kosten in de gebiedsprocessen zijn geen fricties met het huidige provinciale beleid naar voren gekomen. De KRW geeft dus geen aanleiding om het huidige beleid aan te passen. Sterker nog: door de maatregelen die nodig zijn voor het bereiken van de KRW-doelen te combineren met andere beleidsdoelstellingen wordt winst behaald, zowel financieel als operationeel. Slimme oplossingen zijn onder meer te bereiken bij de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur, de uitvoering van Waterbeheer 21^e eeuw, de realisatie van de ecologische verbindingzone, de TOP-aanpak verdroging en de Agenda Vitaal Platteland (AVP). Op gebiedsniveau komen al deze ontwikkelingen bijeen. Door de inzet van instrumenten als groenblauwe diensten, AVP, strategisch grondbeleid helpt de provincie mee aan het bereiken van de afgesproken waterdoelen.

Bijlage 2: Methodiek statustoekenning

Hieronder wordt de door de KRW voorgeschreven methodiek voor statustoekenning beschreven. Dit gebeurt door middel van de volgende stappen:

1. *Is er sprake van significante ⁸¹negatieve effecten aan gebruiksfuncties of milieukwaliteiten?*
Op basis van de KRW moet eerst worden bepaald of onder de huidige omstandigheden het GET kan worden gehaald; ook moet worden gekeken of ingrepen mogelijk zijn om de oorspronkelijke hydromorfologie van het waterlichaam te herstellen, zonder dat er significante ⁸¹negatieve effecten aan (huidige) functies of milieuaspecten ontstaan.
Geconstateerd moet worden, dat de oorzaak van het niet voldoen aan het GET een hydromorfologische verandering is en dat aanpassingen van de hydromorfologie teneinde het GET alsnog te halen significante negatieve effecten hebben op belangrijke maatschappelijke functies of op het milieu in bredere zin.
2. *Afwezen van alternatieven om de functies en/of milieukwaliteiten te ondersteunen*
Mocht de verwachte significante ⁸¹negatieve effecten aan belangrijke gebruiksfuncties of milieukwaliteiten reden zijn om bepaalde herstelmaatregelen (om de oorspronkelijke hydromorfologische situatie opnieuw te realiseren) niet uit te voeren, dan zal eerst moeten worden gekeken of het bereiken van dit 'nuttige doel' (de betreffende gebruiksfunctie of milieukwaliteit) ook met andere middelen kan worden bereikt. Feitelijk wordt gevraagd of er alternatieven zijn overwogen waarmee de huidige gebruiksfuncties en milieukwaliteiten kunnen worden bereikt.
Geconstateerd moet worden, dat deze hydromorfologische

verandering is gedaan ten behoeve van een zwaarwegende maatschappelijke functie, die niet op alternatieve wijze (minder schadelijk voor het milieu) kan worden bediend. Belemmeringen kunnen zijn: technische haalbaarheid en onevenredig hoge kosten.

Als er sprake is van significante ⁸¹negatieve effecten en ook de alternatieven zijn beschouwd, moet tenslotte worden aangegeven op welke wijze mitigerende maatregelen (om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de KRW-doelen) eveneens zijn overwogen en – indien mogelijk – worden getroffen. Een voorbeeld hiervan: het verwijderen van stuwen en sluizen is niet mogelijk vanwege significante ⁸¹negatieve effecten, maar het aanleggen van vispassages om deze stuwen en sluizen heen wordt wel mogelijk geacht.

---

⁸¹ Verwijderd: schade

Bijlage 3: De Utrechtse oppervlaktewaterlichamen

In onderstaand overzicht zijn de oppervlaktewaterlichamen in de provincie Utrecht weergegeven, inclusief hun status, watertype en huidige toestand. Voor meer specifieke informatie wordt verwezen naar de factsheets per waterlichaam (bijlage 6). Daarin is naast een verdere toelichting op watertype en status ook de ligging van elk waterlichaam weergegeven.

Waterlichaam	Waterlichaam-code	Status	Type	Oordeel ecologie	Oordeel Chemie	Waterschap
Kanalen Vijfheerenlanden*	NL09_14	Kunstmatic	M3	⁸² ontoereikend	voldoet	Rivierenland
Merwedekanaal Stenenhoek*	NL09_19	Kunstmatic	M7b	ontoereikend	voldoet	Rivierenland
Valleikanaal	NL10-0002	Sterk veranderd	R6	matig	voldoet	Vallei en Eem
Zijdewetering*	NL10-0003	Kunstmatic	R5	matig	voldoet	Vallei en Eem
Lunterse Beek*	NL10-0004	Sterk veranderd	R5	matig	voldoet	Vallei en Eem
Heiligenbergerbeek	NL10-0005	Sterk veranderd	R5	⁸² ontoereikend	voldoet	Vallei en Eem
Modderbeek	NL10-0006	Sterk veranderd	R4	matig	voldoet	Vallei en Eem
Middenloop Barneveldse Beek*	NL10-0009	Sterk veranderd	R5	⁸² slecht	voldoet	Vallei en Eem
Benedenloop Barneveldse Beek	NL10-0010	Sterk veranderd	R6	matig	voldoet	Vallei en Eem
Esvelderbeek*	NL10-0011	Sterk veranderd	R5	matig	voldoet	Vallei en Eem
Moorsterbeek	NL10-0012	Sterk veranderd	R4	ontoereikend	voldoet	Vallei en Eem
Hoevelakense Beek*	NL10-0013	Sterk veranderd	R5	⁸² ontoereikend	voldoet	Vallei en Eem
Eem	NL10-0014	Sterk veranderd	R7	ontoereikend	voldoet	Vallei en Eem
Eemnesservaart	NL10-0016	Kunstmatic	M3	⁸² ontoereikend	voldoet	Vallei en Eem
Noorderwetering	NL10-0017	Kunstmatic	M3	⁸² ontoereikend	voldoet	Vallei en Eem
Haarse Wetering	NL10-0018	Kunstmatic	M3	⁸² ontoereikend	voldoet	Vallei en Eem
Amstellandboezem*	NL11_1_1	Sterk veranderd	M6b	⁸⁴ matig	⁸³ voldoet niet	Amstel, Gooi en Vecht
Vecht*	NL11_1_2	Sterk veranderd	M7b	⁸⁴ matig	voldoet	Amstel, Gooi en Vecht
Vaarten Ronde Venen	NL11_2_3	Kunstmatic	M10	ontoereikend	voldoet	Amstel, Gooi en Vecht
Vaarten Groot Mijdrecht*	NL11_2_7	Kunstmatic	M10	⁸⁴ slecht	voldoet	Amstel, Gooi en Vecht
Vinkeveense Plassen*	NL11_3_4	Kunstmatic	M20	⁸⁴ matig	⁸³ voldoet niet	Amstel, Gooi en Vecht

⁸² Verwijderd: matig

⁸³ Verwijderd: voldoet

⁸⁴ Verwijderd: ontoereikend

Waterlichaam	Waterlichaam-code	Status	Type	Oordeel ecologie	Oordeel Chemie	Waterschap
Grote Maarsseveense Plas	NL11_3_8	Kunstmatic	M20	⁸⁵ matig	voldoet	Amstel, Gooi en Vecht
Loosdrechtse Plassen*	NL11_5_1	Kunstmatic	M27	⁸⁵ ontoereikend	⁸³ voldoet niet	Amstel, Gooi en Vecht
⁸⁶ Terra Nova*	NL11_5_4	Kunstmatic	M27	⁸⁵ ontoereikend	voldoet	Amstel, Gooi en Vecht
Molenvolder en Tienhovense Plassen	NL11_6_5	Kunstmatic	M27	⁸⁵ matig	⁸³ voldoet niet	Amstel, Gooi en Vecht
⁸⁷ Botshol	NL11_7_1	Kunstmatic	M30	matig	⁸³ voldoet niet	Amstel, Gooi en Vecht
Tussenboezem Vinkeveen a	NL11_8_1	Kunstmatic	M8	ontoereikend	voldoet	Amstel, Gooi en Vecht
Tussenboezem Vinkeveen b	NL11_8_2	Kunstmatic	M8	⁸⁴ slecht	voldoet	Amstel, Gooi en Vecht
⁸⁸ Langbroekerwetering	NL14_1	Kunstmatic	M1a	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Kromme Rijn	NL14_2	Sterk veranderd	R6	⁸² ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Westerlaak	NL14_3	Kunstmatic	M1a	⁸² ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Honswijk	NL14_4	Kunstmatic	M1a	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Biltse Griff	NL14_5	Kunstmatic	M3	⁸² ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Ravenswetering	NL14_6	Kunstmatic	M1a	⁸² ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Merwedekanaal ¹	NL14_7	Kunstmatic	M7b	⁸⁴ matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Binnenstad Utrecht	NL14_8	Kunstmatic	M3	⁸² ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Maartensdijk	NL14_9	Kunstmatic	M3	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Hollandse IJssel* ¹	NL14_10	Sterk veranderd	M6b	ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
De Keulevaart*	NL14_11	Kunstmatic	M10	ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
De Pleijt	NL14_12	Kunstmatic	M3	⁸² goed	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
De Koekoek	NL14_13	Kunstmatic	M3	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Bijleveld	NL14_15	Kunstmatic	M3	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Leidsche Rijn	NL14_16	Kunstmatic	M6b	⁸² ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Galecop	NL14_18	Kunstmatic	M3	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Gerverscop	NL14_19	Kunstmatic	M1a	⁸² ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
De Tol	NL14_20	Kunstmatic	M10	ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Ouwenaar-Haarrijn	NL14_21	Kunstmatic	M3	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Wiericke's*	NL14_22	Kunstmatic	M10	ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Snelrewaard	NL14_23	Kunstmatic	M3	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden

⁸⁵ Verwijderd: slecht

⁸⁶ De asterisk is in het Ontwerp Deelplan KRW weggevallen.

⁸⁷ In het Ontwerp Deelplan KRW stond een asterisk

⁸⁸ Deze regel is in het Ontwerp Deelplan KRW weggevallen

Waterlichaam	Waterlichaam-code	Status	Type	Oordeel ecologie	Oordeel Chemie	Waterschap
Lange Linschoten	NL14_24	Sterk veranderd	M3	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Montfoortse Vaart	NL14_25	Kunstmatig	M3	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Oude Rijn*	NL14_27	Sterk veranderd	M6b	⁸⁴ matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Zegveld	NL14_28	Kunstmatig	M8	ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Grecht*	NL14_29	Sterk veranderd	M10	ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Kockengen	NL14_30	Kunstmatig	M8	ontoereikend	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Kamerik Teijlingens	NL14_31	Kunstmatig	M3	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden
Houtensewetering	NL14_32	Kunstmatig	M1a	matig	voldoet	De Stichtse Rijnlanden

¹ Het Merwedekanaal en de Hollandse IJssel zijn rijkswateren waarvoor Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden het waterkwaliteitsbeheer voert.

* De met een asterisk aangeduide waterlichamen liggen in ⁸⁹meer dan één provincie. Voor deze waterlichamen geldt dat de doelen van de grensoverschrijdende waterlichamen opgenomen zijn in de waterplannen van de betreffende provincies. In onderling overleg zullen de provincies de uitvoering van de maatregelen door de waterschappen, gericht op het realiseren van deze doelen, volgen.

Daarnaast zijn er nog vier waterlichamen die binnen de provinciegrenzen van Utrecht vallen, maar onder het beheer van Rijkswaterstaat vallen. Dit betreft de onderstaande waterlichamen.

Waterlichaamcode	Naam	Status	Type	Beheerder
NL86_6	Amsterdam-Rijnkanaal Noordpand	Kunstmatig	M7b	Rijkswaterstaat
NL92_RANDMEREN_ZUID	Randmeren-Zuid	Sterk veranderd	M14	Rijkswaterstaat
NL93_7	Nederrijn/Lek	Sterk veranderd	R7	Rijkswaterstaat
NL94_4	Oude Maas (gedeelte Lek tot Hagestein)	Sterk veranderd	R8	Rijkswaterstaat

⁸⁹ Verwijderd: meerdere provincies

90 Bijlage 4: KRW-maatregelen in Natura 2000-gebieden

Maatregelen Natura-2000	Kosten (€)	
	2010-2015	Na 2015
1. Noorderpark (onderdeel van Oostelijke Vechtplassen) = sense of urgency		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Peilopzet Bethunepolder: 10 % reductie van wegzijging naar omgeving ■ Compenserende maatregelen landbouw en bebouwing, afkoop/vergoeden natschade en/of groen-blaauwe diensten □ Bufferzone: verhogen polderpeil oostzijde □ Vernatting na grondverwerving of groen-blaauwe diensten Bethunepolder □ Compenserende maatregelen landbouw en bebouwing, afkoop/vergoeden natschade en/of groen-blaauwe diensten □ Eventueel reduceren drinkwaterwinning Loosdrecht # Grotere afname drinkwaterwinning Bethunepolder 	1.500.000	5.900.000 [+pm]
2. Botshol		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Natuurlijker peilbeheer ■ Nieuwe petgaten maken ■ Onderzoek noodzaak/mogelijkheid aansluiting waterafvoer polder Nellestein ■ Eventueel start grondverwerving binnen EHS en inrichten als bufferzone □ Aanvullende waterzuivering inlaatwater □ Eventueel aansluiten waterafvoer polder Nellestein □ Eventueel verdere grondverwerving binnen EHS en inrichten als bufferzone 	190.000	[pm]
3. De Meije = sense of urgency		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Uitvoeren watergebiedsplan Zegveld ■ Onderzoek nut-noodzaak vergroten bufferzone □ Vergroten bufferzone / aankoop en inrichten nieuwe natuur □ Compenserende maatregelen landbouw en bebouwing, afkoop/vergoeden natschade en/of groen-blaauwe diensten 	380.000	500.000 [+pm]
4. Kolland en Overlangbroek		
<ul style="list-style-type: none"> ■ Onderzoek referentiesituatie (voor 1950) t.a.v. te stellen natuurdoelen ■ Overlangbroek; aanpassen interne en externe waterhuishouding 	700.000	

⁹⁰ Verwijderd: bijlage 4. Bijlage nummers zijn aangepast.

<ul style="list-style-type: none"> ☐ Compenserende maatregelen landbouw en bebouwing, afkoop/vergoeden natschade en/of groen-blaauwe diensten ☐ Kolland: eventueel aanpassen externe waterhuishouding 			[pm] 240.000
5. Hel en Blaauwe Hel = sense of urgency			
<ul style="list-style-type: none"> ☒ Interne inrichting/beheersmaatregelen; plaggen, greppels, drains verwijderen ☒ Grondaankoop intern ☒ Onderzoek effect grondwateronttrekkingen (PS Veenendaal e.a.) ☒ Onderzoek effect toestromend gebiedsvreemd vervuild oppervlaktewater ☒ Onderzoek plaatsens stuw in de Grift ☐ (Deels) uitvoeren inrichtingsplan nieuwe natuur (vernatting na grondvererving, inrichten waterberging en EVZ) ☐ Compenserende maatregelen landbouw en bebouwing, afkoop/vergoeden natschade en/of groen-blaauwe diensten ☐ Eventueel reductie grondwateronttrekkingen 		350.000	400.000 [pm]
# - 91			
6. Groot Zandbrink = sense of urgency			
<ul style="list-style-type: none"> ☒ Aanvangen met/onderzoek naar afsluitbaar maken artesische bronnen ☒ Onderzoek naar terugdringen beregening omringend landbouwgebied uit grondwater ☒ Start uitvoering herinrichtingsplan Modderbeek ☒ onderzoek referentie t.a.v. herkomst vroeger aanwezig basenrijk kwelwater ☒ Aanvangen maatregelen om verdere verzuring tegen te gaan ☒ Beheersmaatregelen om effecten interne eutrofiëring tegen te gaan ☐ Artesische bronnen omgeving afsluitbaar maken ☐ Terugdringen beregening landbouw ☐ Voltooiën herinrichtingsplan Modderbeek ☐ Grondvererving zuidelijke landbouwakkers (eutrofiëring terugdringen) ☐ Creëren bufferzone incl. grondvererving t.b.v. kwelherstel ☐ Compenserende maatregelen landbouw en bebouwing, afkoop/vergoeden natschade en/of groen-blaauwe diensten 		200.000	1.160.000
# Sterke grootschalige extensivering ontwatering omliggend landbouwgebied			

maatregelen vóór 2015

maatregelen na 2015

maatregelen niet haalbaar geacht

⁹¹ Verwijderd: plaatsens stuw in de Grift

Bijlage 5: Samenvatting van de maatregelen

In de periode 2010 – 2015 is sprake van het volgende aantal maatregelen in de provincie Utrecht.

Omvang maatregelen		SGBP				Extra maatregelen (art 11-5)	uitvoeren onderzoek*
		Diffuse bronnen (art 11-3h)	Regulering en watermorphologie (art 11-3i)	Aanvullende maatregelen (art 11-4)			
Waterlichaam	Waterlichaamnaam	stuks	stuks	stuks	stuks	stuks	stuks
NLGW0004	Zand Rijn-Midden			1	1	1	89 ⁹²
NLGW0005	Zand Rijn-West	5			1		104
NLGW0011	Zout Rijn-West		1				1
NLGW0012	Deklaag Rijn-West	1			2		131
Totaal		6	1	1	4 ⁹⁴	1	325 ⁹⁵

* Het aantal genoemde onderzoeken betreft de somming van het aantal Wbb- en HBB-locaties (bodemverontreinigingslocaties) en bovendien enkele andere onderzoeksmaatregelen. Zie voor een specificatie van deze maatregelen tabel 3.

⁹² Verwijderd: 127

⁹³ Verwijderd: 1

⁹⁴ Verwijderd: 3

⁹⁵ Verwijderd: 363

In de periode na 2015 is sprake van het volgende aantal maatregelen in de provincie Utrecht.

Omvang maatregelen	SGBP				stuks	stuks	stuks
	Wateronttrekking (art 11-3e)	Regulering waterbeweging en hydromorfologie (art 11-3i)	Aanvullende maatregelen (art 11-4)	Extra maatregelen (art 11-5)			
	Aanpassen / verplaatsen grondwaterwinning	Overige inrichtingsmaatregelen	Overige instrumentele maatregelen	Uitvoeren onderzoek**			
Waterlichaam	Naam waterlichaam	stuks	stuks	stuks	stuks	stuks	stuks
NLGW004	Zand Rijn-Midden						77
NLGW005	Zand Rijn-West						86
NLGW0011	Zout Rijn-West					1	
NLGW0012	Deklaag Rijn-West	1	3				112
Totaal		1	3	1	1	1	275

** Het aantal genoemde onderzoeken betreft de somming van het aantal Wbb- en HBB-locaties. Als de aantallen voor de periode 2010-2015 (vorige pagina) en de periode na 2015 worden opgeteld, lijkt er sprake te zijn van ruim 600 onderzoekslocaties. Dit is echter niet het geval; diverse onderzoekslocaties worden zowel voor als na 2015 opgevoerd. Het totaal aantal HBB- en Wbb-onderzoekslocaties is in totaal ongeveer 340.

Omvang maatregelen		SGBP		
		Puntbronnen (art 11-3g)		Extra (art 11-5)
		Waterbeheergebied	Waterlichaam	stuks
Uitvoerder	Waterbeheergebied	Waterlichaam	stuks	stuks
provincie Gelderland	Waterschap Vallei en Eem	NL10-0001	2	
provincie Utrecht		NL10-0002	88	
provincie Utrecht		NL10-0003	8	
provincie Utrecht		NL10-0004	59	
provincie Utrecht		NL10-0005	45	
provincie Utrecht		NL10-0006	14	
provincie Gelderland		NL10-0007	36	
provincie Gelderland		NL10-0008	8	
provincie Gelderland		NL10-0009	6	
provincie Utrecht		NL10-0010	3	
provincie Gelderland		NL10-0011	42	
provincie Utrecht		NL10-0012	24	
provincie Gelderland		NL10-0013	24	
provincie Utrecht		NL10-0014		1
provincie Gelderland		NL10-0015	23	
provincie Utrecht		NL10-0016	39	
provincie Utrecht		NL10-0017	38	
provincie Utrecht		NL10-0018	36	
provincie Gelderland		NL10-0019	15	
Totaal			510	1

Bijlage 6: Factsheets per oppervlaktewaterlichaam⁹⁶

Hieronder volgt een toelichting op de opbouw van de factsheets zoals die voor de afzonderlijke oppervlaktewaterlichamen zijn opgesteld. De factsheets zelf staan op bijgevoegde cd-rom, aangevuld met detailinformatie over gebruikte codes.

Verplichte en informatieve onderdelen

In de factsheets per waterlichaam zijn verplichte en informatieve elementen opgenomen. Verplichte elementen moeten ten gevolge van Nederlandse wetgeving worden opgenomen in het Provinciaal Waterplan. Het zijn de zaken waarvoor de provincie verantwoordelijkheid draagt, deze zijn aangegeven met een asterisk*.

Informatieve elementen zijn opgenomen, omdat zij de context geven van de verplichte onderdelen en laten zien hoe de verplichte onderdelen zijn gerelateerd aan de overige plannen (Stroomgebiedbeheerplan van het Rijk en waterbeheerplannen van de waterschappen). De provincie is voor deze onderdelen niet het verantwoordelijke overheidsorgaan.

Opbouw factsheet oppervlaktewaterlichamen

Basisgegevens

Naam

De naam van het waterlichaam.

Waterlichaamcode

Aan elk oppervlaktewaterlichaam is een unieke code toegekend. Deze is als volgt opgebouwd: aanduiding Nederland {NL}.

nummer waterschap {14}, volgnummer {25}. Gezamenlijk levert dit de unieke code NL14_25.

*Status**

De status van het waterlichaam is altijd één van de volgende drie: natuurlijk, sterk veranderd, kunstmatig.

Type

Binnen de hoofdingeling in categorieën (R = beken, M = meren, K = kustwateren, O = overgangswateren) zijn er verschillende watertypen onderscheiden. Elk waterlichaam behoort tot één watertype.

Ligging binnen deelstroomgebied, provincie, waterschap en gemeente

Door aan te geven binnen welk deelstroomgebied, welk waterschap en welke gemeente het waterlichaam valt, is duidelijk gemaakt bij welke andere overheden mogelijk ook informatie te vinden is over het betreffende waterlichaam.

*Kaart van het waterlichaam**

De ligging van het waterlichaam op een kaartje is bedoeld om inzichtelijk te maken waar het waterlichaam zich bevindt. Het waterlichaam is afgedrukt op een topografische kaart, zodat de locatie herkenbaar is. De grootte van het waterlichaam bepaalt de schaal waarop deze afbeelding is afgedrukt.

Karakterschets van het waterlichaam

Op basis van het watertype waartoe dit waterlichaam behoort, is hier eerst een algemene beschrijving gegeven. De basis hiervoor ligt in de beschrijvingen van de watertypen zoals die ook in het Stroomgebiedbeheerplan zijn opgenomen. Eventueel is deze beschrijving aangevuld met een meer specifieke beschrijving van dit waterlichaam. Daarbij is gebruik gemaakt van de informatie die de waterschappen hierover in hun gebiedsdocumenten (achtergronddocumenten voor afzonderlijke waterlichamen) hebben vastgelegd. Dit kan ingaan op de prominente

---

⁹⁶ Deze bijlage is geheel herzien.

gebruiksfuncties, bijzonderheden in het watersysteem, belangrijke historische informatie etc.

Onderbouwing van de status*

De status van het waterlichaam is altijd één van de volgende drie: natuurlijk, sterk veranderd, kunstmatig. Het uiteindelijke doel van de KRW is het bereiken van een zoveel mogelijk natuurlijke ecologische toestand. De mate waarin hydromorfologische ingrepen de ecologie beïnvloeden bepaalt de status van een waterlichaam.

Waterlichamen worden als kunstmatig of sterk veranderd aangewezen indien noodzakelijke (hydromorfologische) ingrepen voor het bereiken van de goede ecologische toestand, behorend bij een natuurlijk watersysteem, significante negatieve effecten hebben op een aantal met name genoemde functies of het milieu in brede zin (KRW art 4.3a). Een oppervlaktewaterlichaam is als kunstmatig aangemerkt indien het door de mens is aangelegd. Voor sterk veranderde waterlichamen wordt een uitgebreidere motivering gevraagd die voor verschillende soorten ingrepen is uitgewerkt. Daarbij is telkens aangegeven voor welke functies de negatieve effecten van herstelmaatregelen significant zijn en waarom het niet mogelijk is om de functies, waarvoor in het verleden ingrepen in het waterlichaam zijn uitgevoerd, op een andere wijze te bedienen met een aanzienlijk minder schade voor het milieu (KRW art 4.3b).

Biologische en algemeen fysisch-chemische toestand

Voor de afzonderlijke kwaliteitselementen worden ingevuld:

*Huidige toestand**:

De huidige situatie is op basis van de formele KRW-metingen weergegeven door een klasse-aanduiding. De klasse-aanduiding is verbeeld met een kleur (rood = slecht, oranje = ontoereikend, geel = matig, groen = goed). De vermelding van de huidige toestand is een verplicht onderdeel van de factsheets. Landelijk zijn afspraken gemaakt over het eenduidig hanteren van maatlatten waarop de scores worden afgezet;

Verwachting 2015:

De verwachting 2015 is een informatief onderdeel van de factsheet. Dit onderdeel is opgenomen, omdat het inzicht geeft in het verwachte doelbereik in 2015 op basis van de maatregelen die tot 2015 zullen worden getroffen. Net als de huidige toestand is de verwachting 2015 aangeduid met een kleur (rood = slecht, oranje = ontoereikend, geel = matig, groen = goed). Zie ook hoofdstuk 1.7.2;

*GEP**:

De generieke methodiek voor onderbouwing van de hoogte van het GEP is beschreven in hoofdstuk 2.3. In de verantwoordingsdocumenten die de waterbeheerders per waterlichaam hebben opgesteld (zie voor een verwijzing bijlage 8) is de doelafeiding per waterlichaam gegeven. Per kwaliteitselement is een getal en een klasse-aanduiding gegeven. Er zijn motiveringen en gehanteerde methodieken uitgewerkt voor de hoogte van het Goed Ecologisch Potentieel (GEP). In de factsheets zijn hiervoor codes opgenomen waarmee verwezen is naar de uitwerkingen in de toelichting van de factsheets. Voor het bepalen van de hoogte van het GEP kunnen de volgende werkwijzen worden gehanteerd:

- G1: Gebruik GET-waarden van maatlatten natuurlijke wateren
- G2: Gebruik default-waarden sloten en kanalen
- G3: Gebruik waarden volgens regionale (aangepaste) maatlat
- G4: Kwaliteitselement niet relevant

Voor enkele watertypen geldt dat de score op bepaalde kwaliteitselementen niet is ingevuld, omdat deze soortengroep niet relevant is voor het doel van het betreffende watertype. Dit geldt ondermeer voor fytoplankton in stromende wateren. In dergelijke gevallen is hier geen waarde noch een klasse ingevuld. In sommige gevallen ontbreken voldoende gegevens over de kwaliteitselementen. Ook in dat geval blijft het vak leeg.

Maatregelenoverzicht 2010-2015

De samenvatting van de maatregelen is een informatief onderdeel van de factsheets. In de waterbeheerplannen van de waterschappen moeten immers de maatregelen worden vastgelegd voor de oppervlaktewaterlichamen. Het uitgangspunt is dat de waterbeheerders de omvang van de maatregelen per waterlichaam specificeren. De omvang van de provinciale maatregelen worden wel weergegeven.

Onderbouwing van Fasering*

Per waterlichaam is beargumenteerd welke maatregelen na 2015 worden uitgevoerd. Deze fasering van maatregelen zal eveneens leiden tot een fasering in doelbereik. Op basis van de tabel met de huidige situatie en de doelen is duidelijk geworden voor welke kwaliteitselementen de verwachting is dat het doelbereik 2015 nog niet gelijk is aan het ecologisch doel. Vaak zijn dit ook de elementen waarvoor nog in de periode na 2015 maatregelen moeten worden getroffen.

De KRW biedt mogelijkheden tot fasering, maar is wel strikt wat betreft de motiveringsgronden. Deze motiveringen zijn per waterlichaam vermeld in de factsheets.

In de factsheets is ook een motivering gegeven in het geval de effecten van de maatregelen die zijn uitgevoerd pas na 2015 optreden.

Chemische toestand en overige relevante stoffen

In de factsheets worden alleen de stoffen opgenomen die in de huidige toestand de normen uit het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water 2009 overschrijden. Stoffen die aan de norm voldoen of waarvoor geen oordeel kan worden gevormd, worden niet weergegeven.

Voor de weergegeven stoffen is de verwachting dat deze ook in 2015 niet zullen voldoen aan de norm. Uit de door de waterbeheerders uitgevoerde analyses en uit de Ex ante evaluatie KRW uitgevoerd door het Planbureau voor de Leefomgeving blijkt dat voor een aantal hardnekkige knelpunten

volledige realisatie van de doelen van de KRW met de nu voorliggende maatregelen in 2015 niet waarschijnlijk is en dat aanspraak moet worden gemaakt op het faseren van de gewenste doelrealisatie.

Argumenten voor fasering zijn de disproportionele kosten, uitvoeringsaspecten en de termijn van effect van maatregelen.

De knelpunten betreffen met name de aanpak van waterverontreiniging door diffuse bronnen vanuit de landbouw (o.a. stikstof, fosfaat, gewasbeschermingsmiddelen) en verkeer en vervoer (o.a. stikstof, PAKs) en enkele prioritaire stoffen. Dat geldt ook voor de doelstelling om de lozingen en emissies van prioritair gevaarlijke stoffen tot nul terug te dringen.

Om alle doelen van de KRW voor deze stoffen te kunnen realiseren zijn in de volgende SGBP perioden aanvullende maatregelen noodzakelijk.

Op dit moment is het onzeker welke kosteneffectieve aanvullende maatregelen in de toekomst (na 2015) genomen kunnen worden en wat daarvan het effect is. Daarbij is ook onduidelijk welke maatregelen op Europees niveau aanvullend verplicht gaan worden.

Deze punten vormen het belangrijkste argument om stapsgewijs tot en met 2027 de uitvoering ter hand te nemen waarbij in 2021 zal worden bezien voor welke stoffen en/of parameters en in welke mate doelverlaging dan aan de orde is.

Bijlage 7: Overzicht van onderliggende documenten

Besluit kwaliteitseisen en monitoring water, 2009.

Definitiestudie Kaderrichtlijn Water (KRW). I. Typologie Nederlandse Oppervlaktewateren, Alterra rapport 669. Alterra, 2003.

Omschrijving MEP en conceptmaatlaten voor sloten en kanalen voor de Kaderrichtlijn Water. Evers et al., 2007.

Referenties en maatlaten voor natuurlijke watertypen voor de Kaderrichtlijn Water. Van der Molen & Pot (redactie), 2007.

Richtlijn prioritaire stoffen (2008/105/EG), 2008⁹⁷.

Deelstroomgebieden Rijn-Midden en Rijn-West:

- Keuzenota over KRW-doelen, maatregelen en kosten, Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-Midden, maart 2008;
- Adviesnota Schoon Water (incl. bijlagenrapport), Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-West, juni 2008.

Waterschappen:

- Partijle herziening KRW van het waterbeheerplan, Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht;
- Waterbeheerplan, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden;

- Waterbeheerplan, waterschap Rivierenland;
- Waterbeheerplan, waterschap Vallei en Eem.

Verantwoordingsdocumenten waterschappen:

- Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht:
  - deelgebiedrapportage Vecht;
  - deelgebiedrapportage Amstelboezemland;
- Waterschap Vallei en Eem:
  - MEP-GEP afleiding per waterlichaam;
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden:
  - ⁹⁸[Achtergronddocument Europese Kaderrichtlijn Water, behorende bij het waterbeheerplan 2010-2015](#);
- Waterschap Rivierenland:
  - KRW Rivierenlandplan, 2008.

Provincie Utrecht:

- Provinciaal Milieubeleidsplan 2004-2008;
- Detailanalyse KRW-grondwater, september 2008;
- Grondwaterplan 2008-2013;
- Uitvoeringsprogramma Grondwaterplan⁹⁹

Ministerie van Verkeer en Waterstaat:¹⁰⁰

- Stroomgebiedbeheerplan Rijndelta.

⁹⁷ Het Europees Parlement heeft op 17 juni 2008 in haar plenaire vergadering het akkoord bekrachtigd over de Richtlijn prioritaire stoffen. De integrale tekst moet nog worden vertaald. Na bekrachtiging op een (Milieu)Raad volgt publicatie. Zie http://www.kaderrichtlijnwater.nl/algemene_onderdelen/zoeken/?ActId=17448.

⁹⁸ Verwijderd: Onderbouwings status, doelen en fasering waterlichamen HDSR;

⁹⁹ Verwijderd: (in voorbereiding)

¹⁰⁰ Verwijderd: versie 15 oktober 2008

Bijlage 8: Logboek participatieproces KRW

Tijdens het gehele proces van de implementatie van de KRW heeft de provincie Utrecht verschillende manieren gevonden om het participatieproces te bevorderen. Niet alleen bestaande overleggen en bijeenkomsten zijn daarvoor gebruikt, ook zijn er speciaal voor de KRW nieuwe overlegvormen opgericht en extra bijeenkomsten georganiseerd. Daarnaast doet de provincie Utrecht haar uiterste best om deel te nemen aan verschillende overleggen, bijeenkomsten en andere initiatieven die door externe organisaties worden georganiseerd. Op het gebied van grondwater KRW is een detailanalyse uitgevoerd en zijn bijeenkomsten en workshops georganiseerd. Daarnaast zijn er op aanvraag een aantal gebiedsgesprekken geweest. Ook zijn speciaal voor de KRW het Ambtelijk Overleg en het Bestuurlijk Overleg opgezet. Dit om KRW-gerelateerde onderwerpen te bespreken, om zo meer draagvlak en overeenstemming in de waterplannen te creëren. Dit zijn structurele overleggen met verschillende partijen zoals LTO Noord, Waternet, NMU et cetera. Naast het structureel overleg zijn er ook overige projecten opgezet en workshops georganiseerd, zoals de waterparels en de excursie Langbroekerwetering. Bestaande overleggen zoals het WHP, Utrechtse Raadsledenmarkt, Wethoudersbijeenkomsten zijn gebruikt om de KRW onder de aandacht te brengen en partijen op de hoogte te brengen van de ontwikkelingen.

Datum	Onderwerp	Uitgenodigd	Aantal deel-nemers
2004-06-25 2005-09-28 2006-03-22 2007-01-17 2008-01-30 2008-08-27	KRW – Bestuurlijk overleg maatschappelijk veld	Vitens, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, Staatsbosbeheer, Waternet, Kamer van Koophandel, Land- en Tuinbouw Organisatie	Max. 9
2004-11-04 2005-03-24 2006-02-17 2006-05-15 2006-12-11 2007-10-02 2008-02-04 2008-08-05	KRW – Ambtelijk overleg maatschappelijk veld	Vitens, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, Staatsbosbeheer, Waternet, Kamer van Koophandel, Land- en Tuinbouw Organisatie	Max. 9
2005-03-16	WHP, inzoomen op KRW	Gemeenten bestuurlijk	10
2006-04-24	Klankbordgroep Grondwaterplan	Waternet, Hydron, Milieudienst Zuidoost Utrecht, Oasen, provincie Noord-Holland, LTO Noord, Staatsbosbeheer, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, waterschap Vallei en Eem, waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, provincie Zuid-Holland, provincie Gelderland, provincie Overijssel, Natuurmonumenten, Het Utrechts Landschap, Milieudienst Noord-West Utrecht, provincie Flevoland	35
2006-06-15	Utrechtse Raadsledenmarkt	Wethouders van alle gemeenten	9
2006-08-28	KRW	Vitens, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, Staatsbosbeheer, Waternet, Kamer van Koophandel, Land- en Tuinbouw Organisatie	12
2006-09-06	Boortocht Utrechtse Waterschappen	Waterschappen	

Datum	Onderwerp	Uitgenodigd	Aantal deel-nemers
2006-10-04	Klankbordgroep Grondwaterplan	Vitens, BRU waterambassadeur Utrecht, Defensie, Waternet, Milieudienst Zuidoost Utrecht, Oasen, provincie Noord-Holland, LTO Noord, Staatsbosbeheer, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, gemeente Amersfoort, waterschap Rivierenland, provincie Zuid-Holland, provincie Gelderland, provincie Overijssel, Prorail, Natuurmonumenten, Het Utrechts Landschap, Milieudienst Noord-West Utrecht	20
2006-10-19	Wethoudersbijeenkomst	Alle wethouders van de 29 Utrechtse gemeenten	25
2006-11-08	Klankbordgroep Grondwaterplan	Hydron Midden-Nederland, Oasen, Waterleidingbedrijf Amsterdam – Waternet, Bronwaterleiding Doorn, Waterschap Vallei en Eem, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Waterschap Rivierenland, LTO Noord, Provincie Zuid-Holland, Provincie Gelderland, Provincie Overijssel, Provincie Flevoland, Provincie Noord-Holland, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, Natuurmonumenten, Het Utrechts Landschap, Milieudienst Staatsbosbeheer, Milieudienst Zuidoost Utrecht, Milieudienst Noord-West Utrecht, Gewest Eemland, Kamer van Koophandel Utrecht, Kamer van Koophandel Gooi en Eemland, Bestuur Regio Utrecht, Gemeente Amersfoort, Rijkswaterstaat, Defensie, VROM-inspectie, Prorail	15
2006-12-04	Projectgroep Waterparels	Staatsbosbeheer, Waternet, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Natuurmonumenten, waterschap Rivierenland, waterschap Vallei en Eem	6

Datum	Onderwerp	Uitgenodigd	Aantal deel-nemers
2007-02-15	Inputdocument - workshop	Ambtelijk - waterschappen en gemeentenambassadeurs	25
2007-04-12	Stuurgroep Gelderse Vallei	Waterschap Vallei en Eem, gemeente Ede, gemeente Amersfoort, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied, ministerie van LNV, directie Oost	9
2007-06	Nieuwsbrief	Artikelen toegestuurd voor nieuwsbrief waterschap Rivierenland	
2007-06-06	Excursie Langbroeker Wetering	Statelieden van provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland, Flevoland, Utrecht. Waterschap Rivierenland, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Rijn-Midden, Rijn-West, waterschappen Rijn-West, Stichting Reinwater	63
2007-06-13	Overleg detailuitwerking KRW-grondwater	Vrumona Bunnik, gemeente Bunnik	3
2007-07-15	Projectgroep Waterparels	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Staatsbosbeheer, waterschap Vallei en Eem, waterschap Rivierenland, Natuurmonumenten, Waternet	7
2007-07-20	Projectgroep Waterparels	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Waternet, Natuurmonumenten, waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer, waterschap Vallei en Eem	6
2007-08-24	Gebiedsgesprek grondwaterwinning- en	Gemeente Woerden, milieudienst Noord-West Utrecht, Oasen	8
2007-09-12	Gebiedsgesprek grondwaterbescher- ming	Gemeente Bunnik, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Vitens, Vrumona	6
2007-09-18	Bijeenkomst detailanalyse KRW grondwater	Waterschappen, gemeenten, terreinbeheerders, buurprovincies, Dienst Landelijk Gebied, maatschappelijke organisaties, waterleidingbedrijven	49

Datum	Onderwerp	Uitgenodigd	Aantal deel-nemers
2007-09-20	Werkgroep Gelderse Vallei	Gemeente Ede, gemeente Amersfoort, waterschap Vallei en Eem, gemeente Veenendaal, ministerie van LNV	9
2007-12	Nieuwsbrief	Artikelen toegestuurd voor nieuwsbrief hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht	
2008-01-15	Bronanalyse: Monitoring bestrijdingsmiddelen HDSR-gemeenten	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Oasen, Vitens, gemeente De Bilt, gemeente Breukelen, gemeente Bunnik, gemeente Maarssen, gemeente Woerden, gemeente Utrecht	7
2008-01-23	Stuurgroep Gelderse Vallei	Waterschappen, gemeente Ede, gemeente Amersfoort, gemeente Veenendaal, provincie Gelderland	8
2008-02-04	Ambtelijk bijeenkomst detailanalyse KRW	Oasen, LTO Noord, Vitens, Staatsbosbeheer, Waternet, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, gemeente Bunnik, gemeente Vianen, gemeente Nieuwegein, gemeente Woerden, gemeente Utrecht	25
2008-04-03	Projectgroep Waterparels	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Het Utrechts Landschap, waterschap Vallei en Eem, Waternet	8
2008-02-07	Ambtelijk bijeenkomst Workshop detailanalyse KRW	Natuur- en Milieufederatie Utrecht, Vitens, Staatsbosbeheer, ProRail, Milieudienst Zuidoost Utrecht, gemeente Rheden, gemeente Amersfoort, gemeente Soest	23
2008-04-03	Projectgroep Waterparels	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Het Utrechts Landschap, waterschap Vallei en Eem, Waternet	8
2008-05-20	Technisch aankoop overleg	Het Utrechts Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Dienst Landelijk Gebied, ministerie van LNV	10

Datum	Onderwerp	Uitgenodigd	Aantal deel-nemers
2008-06	Nieuwsbrief	Artikelen toegestuurd voor nieuwsbrief hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht	
2008-08-11	Externe begeleidingsgroep Grondwaterplan	LTO Noord, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, Vitens, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Waternet, gemeenten Provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland, Utrecht en Gelderland	11
2008-09-24	bijeenkomst Statenleden; KRW: doelen in zicht!		50

Bijlage 9: Begrippenlijst

Afwentelen

Het verplaatsen van problemen naar toekomstige generaties, een ander gebied of naar andere belanghebbenden. Meestal gaat het om bovenstrooms veroorzaakte waterkwaliteitsproblemen voor benedenstrooms gelegen water. Ook benedenstroomse migratiebarrières voor stroomopwaarts migrerende vissen noemen we afwenteling. Om afwenteling te voorkomen, worden afspraken gemaakt over acceptabele hoeveelheden water, over de kwaliteit en/of over de gewenste morfologische toestand.

AVP

Agenda Vitaaal Platteland

BKMW

Besluit kwaliteitseisen en Monitoring Water 2009

BPRW

Beheerplan voor de Rijkswateren

Deelstroomgebied

Het gebied vanwaar al het over het oppervlak lopende water een reeks stromen, rivieren en eventueel meren volgt, tot een bepaald punt in een waterloop (gewoonlijk een meer of een samenvloeiing van rivieren) (KRW, artikel 2).

Deelstroomgebieden vormen samen een (internationaal) stroomgebied. Tot een stroomgebied behoort al het water in het betreffende gebied, inclusief het water van de hoofdrivier.

Nederland is verdeeld over vier internationale stroomgebieden: Rijn, Maas, Schelde en Eems.

Defaultwaarden

Standaard-waarden

Doelverlaging

Verlaging van het doel ten opzichte van het oorspronkelijk beoogde doel (vanwege maatschappelijke schade). Doelverlaging kan pas aan de orde zijn als ook fasering niet tot realisatie van het doel heeft kunnen leiden. Een zeer goede onderbouwing is noodzakelijk om doelverlaging geaccepteerd te krijgen bij de EU.

Drempelwaarde

Een door de lidstaat vastgestelde milieukwaliteitsnorm, uitgedrukt als de concentratie van een bepaalde verontreinigende stof (of van een groep verontreinigende stoffen of indicator van verontreiniging in grondwater) die ter bescherming van de menselijke gezondheid en het milieu niet mag worden overschreden (Grondwatterrichtlijn art. 2.1).

Ecologische Kwaliteits Ratio (EKR)

Getal tussen 0 en 1 waarmee de kwaliteit van een ecologische parameter wordt aangegeven. 0 is zeer slecht, 1 is zeer goed. De grens voor het GEP wordt gewoonlijk bij een EKR van 0,6 gelegd, maar kan daarvan afwijken.

EHS

Ecologische hoofdstructuur

Emissie

De uitstoot of lozing van de verontreinigingen die door een bron worden uitgeworpen

EU

Europese Unie

EVZ

Ecologische verbingszone

Fasering

Het realiseren van de KRW-doelstellingen kan tweemaal worden uitgesteld met zes jaar (2021 of uiterlijk 2027). Het uitstellen moet goed worden onderbouwd voor de Europese Commissie.

Gebiedsproces

Proces waarin het waterschap, de provincie, de gemeenten en in sommige gevallen relevante terreineigenaren, de mogelijke doelen en maatregelen analyseren en vaststellen om aan de KRW te voldoen.

Goede Chemische Toestand (GCT)

De chemische samenstelling van het waterlichaam is zodanig, dat de concentraties van verontreinigende stoffen geen negatieve effecten hebben. Het water voldoet aan de EU-norm, opgesteld voor de prioritaire stoffen. De lidstaten kunnen ervoor kiezen hogere normen of meer stoffen op te nemen in hun normen voor de ecologische toestand van een waterlichaam.

Goed Ecologisch Potentieel (GEP)

De ecologische doelstelling voor sterk veranderde en kunstmatige waterlichamen; het daadwerkelijk na te streven doel. De goede ecologische toestand kan licht afwijken van het maximaal haalbare ecologische niveau voor sterk veranderde- en kunstmatige waterlichamen, het MEP.

Goede Ecologische Toestand (GET)

De ecologische doelstelling voor natuurlijke waterlichamen, het daadwerkelijk na te streven doel. De goede ecologische toestand kan licht afwijken van het maximaal haalbare ecologische niveau voor natuurlijke waterlichamen.

Goede grondwatertoestand

KRW-doelstelling voor grondwaterlichamen in 2015. Het valt uiteen in een Goede kwantitatieve toestand en Goede kwalitatieve toestand van het grondwater. De chemische toestand van het grondwater wordt verder uitgewerkt in een nieuwe grondwaterrichtlijn. Deze moet vastleggen hoe men bepaalt of een grondwaterlichaam in 'goede' of 'slechte' toestand verkeert en of er sprake is van een significante stijgende verontreiniging. Ook dient de richtlijn emissies van verontreiniging naar het grondwater te voorkomen of te beperken. De lidstaten moeten een lijst van chemische stoffen opstellen, waarvoor drempelwaarden worden geformuleerd.

GS

Gedeputeerde Staten

Grondwater

Al het water dat zich onder het bodemoppervlak in de verzadigde zone bevindt en dat in direct contact met de bodem of ondergrond staat.

Grondwaterbeschermingsgebied

Een grondwaterbeschermingsgebied grenst aan een waterwingebied. Voor deze gebieden gelden regels om het grondwater niet te vervuilen. Mocht er iets misgaan (bijvoorbeeld door landbouwbestrijdingsmiddelen die in de grond komen), dan is er voldoende tijd om maatregelen te nemen om de zuivering van het water aan te passen. Binnen deze gebieden zijn woningen, wegen en bedrijven toegestaan; er gelden wel

wettelijke regels om vervuiling van het grondwater te voorkomen.

Grondwaterlichaam

Een afzonderlijke grondwatermassa in één of meer watervoerende lagen.

Grondwaterplan

Het Grondwaterplan is een uitwerking van en aanvulling op het Waterhuishoudingsplan en het Milieubeleidsplan. Het Grondwaterplan brengt alle grondwatertaken bijeen. Door het beleid voor kwantiteit en kwaliteit samen te voegen wordt het grondwaterbeheer meer in samenhang behandeld.

Grondwaterrichtlijn (GWR)

Europese richtlijn voor (internationaal) grondwaterbeheer. De richtlijnen zijn opgenomen in de Europese Kaderrichtlijn Water. Het zijn kwantitatieve en kwalitatieve richtlijnen voor verbetering van de chemische toestand van het grondwater.

HBB-locaties

Locaties in het Historisch Bodembestand: potentieel risicovolle bodemverontreinigingen

Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)

Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen hebben afspraken gemaakt om de inrichting van het landelijk gebied gezamenlijk aan te pakken. Er wordt geïnvesteerd in natuur, landbouw, recreatie, landschap, bodem, water en in de sociaaleconomische vitaliteit van het landelijk gebied.

ISV

Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing

KRW

Kaderrichtlijn Water

Kunstmatig waterlichaam

Een door menselijke activiteiten tot stand gekomen (gegraven) oppervlaktewaterlichaam.

LBOR

Landelijk Bestuur Overleg Regio

Maatlat

Een schaal die gebruikt wordt om de situatie van een ecologische parameter te beoordelen. De uitkomst is in een aantal gevallen een EKR-score.

Maximaal ecologisch potentieel (MEP)

Het maximaal haalbare ecologische niveau voor sterk veranderde en kunstmatige wateren. Dit niveau mag alleen afwijken van de natuurlijke referentie als gevolg van hydromorfologische ingrepen.

Milieukwaliteitsnorm

De concentratie van een bepaalde verontreinigende stof of groep van verontreinigende stoffen in water, in sediment of in biota die ter bescherming van de gezondheid van de mens en het milieu niet mag worden overschreden.

Nationaal Bestuursakkoord Water actueel (NBW-A)

Het akkoord heeft tot doel om in de periode tot 2015 het watersysteem in Nederland op orde te krijgen en daarna op orde te houden. Het is gericht op de gevolgen van de zeespiegelstijging, bodemdaling en het veranderende klimaat. Het bestuursakkoord is in 2008 ondertekend door de staatssecretaris van V&W, Inter Provinciaal Overleg, Unie van Waterschappen en de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

Nationaal Water Overleg (NWO, voorheen Landelijk bestuurlijk overleg water)

Overlegorgaan voor de koepelorganisaties (Inter Provinciaal Overleg, Unie van Waterschappen, Vereniging Nederlandse Gemeenten) onder voorzitterschap van de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. Het NWO¹⁰¹ behandelt landelijke zaken en stelt kaders voor de regionale uitwerking van de KRW en het Nationaal Bestuursakkoord Water.

Natura 2000

Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Deze gebieden komen voort uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Doel is om door middel van deze gebieden de biologische diversiteit te waarborgen door de natuurlijke habitats en de wilde flora en

fauna in stand te houden op het grondgebied van de Europese lidstaten.

NWO

Nationaal Wateroverleg

Oppervlaktewater

Binnenwateren, met uitzondering van grondwater; overgangswater en kustwateren en, voorzover het de chemische toestand betreft, ook territoriale wateren.

Oppervlaktewaterlichaam

Een onderscheiden oppervlaktewater van aanzienlijke omvang zoals een meer, een waterbekken, een stroom, een rivier, een kanaal, een deel van een stroom, rivier of kanaal, een overgangswater of een strook kustwater.

Overgangswater

Een oppervlaktewaterlichaam in de nabijheid van een riviermonding dat gedeeltelijk zout is door de nabijheid van kustwateren, maar dat in belangrijke mate door zoetwaterstromen wordt beïnvloed.

Puntbronnen

Bronnen van verontreiniging zoals rioolwateroverstorten, rioolwaterzuiveringen en lozingen van huishoudelijk en bedrijfsafval.

Regionaal Ambtelijk Overleg (RAO)

Ambtelijk overleg in een (deel)stroomgebied tussen provincies, waterschappen, regionale directie Rijkswaterstaat, gemeenten en het ministerie van LNV. De voorzitter is meestal afkomstig van de provincie met het grootste grondgebied in het (deel)stroomgebied. Het RAO adviseert het RBO en vormt de schakel tussen het kernteam en de afzonderlijke waterpartners.

Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO)

Bestuurlijk overleg in een (deel)stroomgebied tussen provincies, waterschappen, regionale directie Rijkswaterstaat, gemeenten en het ministerie van LNV. De voorzitter is afkomstig van één van de provincies in het (deel)stroomgebied. Het RBO stuurt het KRW-proces.

RWS

Rijkswaterstaat

¹⁰¹ Was: LBOW, dit is opgegaan in het Nationaal Wateroverleg (NWO)

RWZI

Rioolwaterzuiveringsinstallatie

Stroomgebiedbeheerplan (SGBP)

Per stroomgebied moet in 2009 in stroomgebiedbeheerplannen zijn aangegeven wat de chemische en ecologische doelen zijn en met welke maatregelen deze zullen worden bereikt.

V&W

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

VROM

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Waterlichaam

Een watersysteem van `aanzienlijke omvang' waarbinnen de voor de KRW te behalen kwaliteit voor het hele waterlichaam gelijk moet zijn.

Waterwet

De Waterwet (het wetsvoorstel) regelt het beheer van grond- en oppervlaktewater en beoogt de samenhang te verbeteren tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Naar verwachting zal de Waterwet per 1 januari 2009 in werking treden en dan negen bestaande wetten vervangen.

WB21

Waterbeheer 21ste eeuw met het doel het watersysteem in kwantitatief opzicht op orde te krijgen in 2015 en daarna op orde te houden, zodat problemen met wateroverlast en watertekort zoveel mogelijk worden voorkomen.

Wbb-locaties

Locaties volgens de Wet bodembescherming: potentieel risicovolle bodemverontreinigingen.